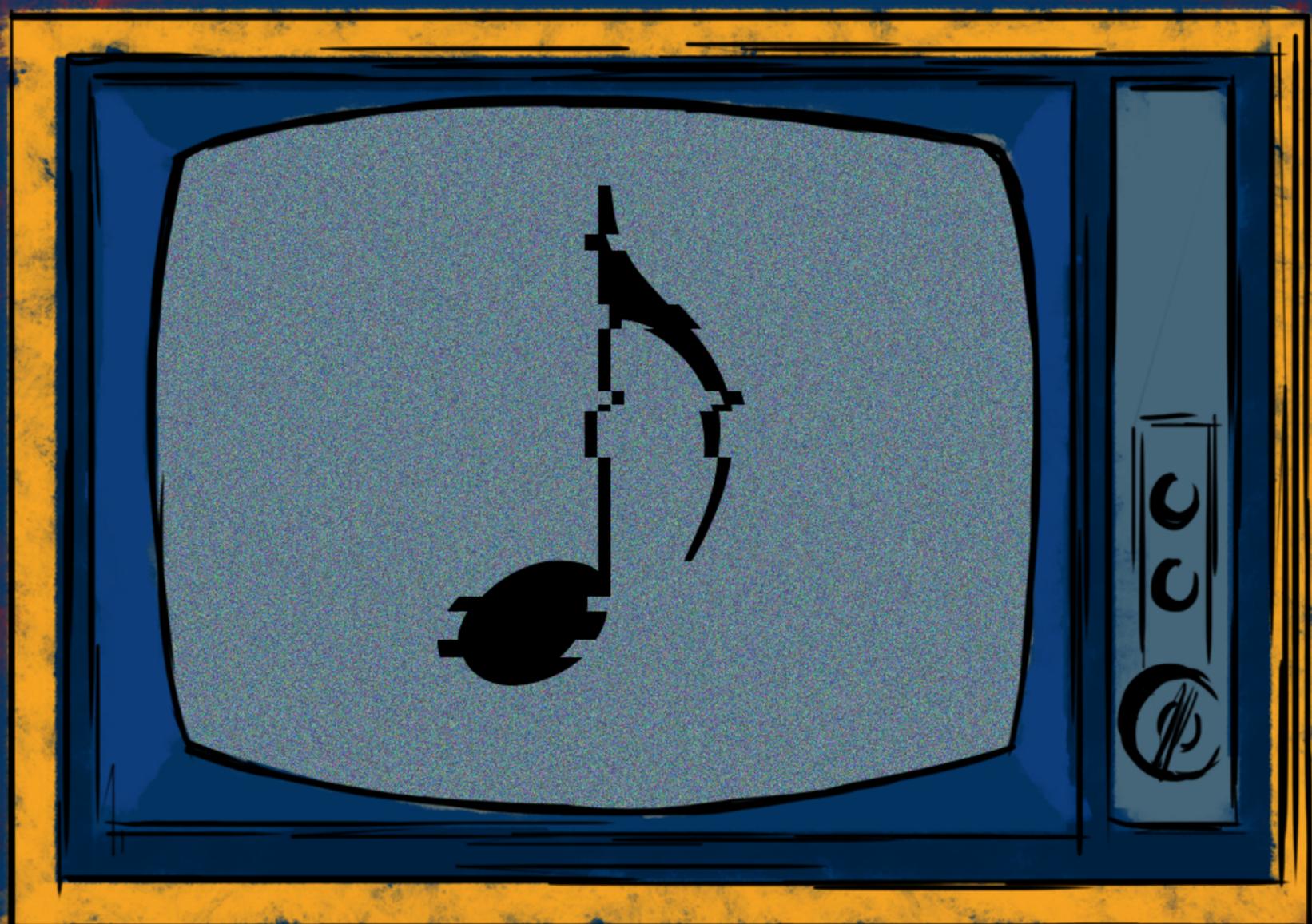

Μουσική
&
Μουσικοί

ΙΟΥΛΙΟΣ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021
ΤΕΥΧΟΣ 3

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ "ΑΠΟΛΛΩΝ"

ΥΠΕΡΑΣΠΙΖΟΜΑΣΤΕ
ΤΟ ΣΥΓΓΕΝΙΚΟ ΜΑΣ
ΔΙΚΑΙΩΜΑ

Amo

Περιεχόμενα

Editorial

02

Για τα Πνευματικά και Συγγενικά Δικαιώματα

- Το συγγενικό δικαίωμα στις τηλεοπτικές συμβάσεις

06

Το Μουσικό Επάγγελμα

- Τι είναι η Μουσική Βιομηχανία;

17

Συζητώντας

- με τη Ζωή Τηγανούρια

28

Τα Περί Νεοελληνικής Έντεχνης Μουσικής!

- *Ελληνισμός - Μουσική· Καναδάς (Καραβασίλης) - Κωνσταντινούπολη (Καρά). Η συνάντηση δύο κόσμων.
- *Μια μέρα θα νικήσει ο άνθρωπος. Γιάννης Ρίτσος

38

Μουσικόφιλος

- Η έντεχνη χρήση άτεχνων διαχωρισμών

48

Η Μουσική Παράδοση και οι Μουσικοί της

- Η συντεχνία των μουσικών

53

Από την Αρχαιότητα στο Σήμερα

- Αριστοτέλους "Περί ψυχής"

63

Νέα & Ανακοινώσεις

- Δελτίο Τύπου της ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗΣ

68

ΜΟΥΣΙΚΗ & ΜΟΥΣΙΚΟΙ
ΤΕΥΧΟΣ 03
ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2021

Περιοδικό
του Οργανισμού Συλλογικής
Διαχείρισης Δικαιωμάτων
Ελλήνων Μουσικών
«ΑΠΟΛΛΩΝ»

Αρχισυνταξία - Επιμέλεια ύλης:
Θαλασσιά Αντωνοπούλου

Συνεργάτες τεύχους:
Θαλασσιά Αντωνοπούλου
Ντίνος Γεωργούντζος
Βασίλης Γκίνος
Χρήστος Ηλ. Κολοβός
Γιώργος Κωτσίνης
Γρηγόρης Λαμπριανίδης
Κώστας Μπαλαχούτης
Γιάννης Χατζής

Σχεδίαση - Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Dzío

Επικοινωνία:
Τηλ.: +30 210 3252980
e-mail: ezine@apollon.org.gr

* Το περιοδικό δημοσιεύεται δωρεάν. Δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή και πώληση του τεύχους.

* Οι απόψεις που διατυπώνονται, δεν αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του Οργανισμού "ΑΠΟΛΛΩΝ".

EDITORIAL

A

γαπητοί φίλοι / Συναδέλφισσες - Συνάδελφοι

Γράφει ο
Γρηγόρης
Λαμπριανίδης

Φτάσαμε αισίως στη μέση του καλοκαιριού και δυστυχώς δεν ξέρουμε ακόμα που βρισκόμαστε και πού πάμε. Τα καταστήματα που χρησιμοποιούν μουσική δεν ξέρουν, μέχρι τη στιγμή που γράφεται η παρούσα, τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες θα λειτουργήσουν (όσα καταφέρουν να λειτουργήσουν).

Οι παραγωγοί, οι ιδιοκτήτες τηλεοπτικών καναλιών και οι ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών, μηδέ εξαιρουμένων και των κρατικών (!!!) εκμεταλλευόμενοι τις καταστάσεις, προσπαθούν να βγάλουν απ τη μύγα ξύγκι όπως λέει και ο λαός. Και νομίζω ότι δεν θα ήταν καθόλου υπερβολή αν λέγαμε ότι στόχο έχουν να ρουφήξουν με καλαμάκι το αίμα των μουσικών και γενικά των καλλιτεχνών, με τις απαιτήσεις που προβάλλουν, προκειμένου να μας υποχρεώσουν να υπογράψουμε συμβάσεις οι οποίες περιέχουν όρους τους οποίους δεν θα τολμούσαν να μας προτείνουν ούτε στην εποχή των τσιφλικάδων.

Σε όλα αυτά, θα πρέπει να προσθέσουμε και τις αποφάσεις της κυβέρνησης και των επιστημόνων (;) που την συμβουλεύουν με ακατανόητες προτάσεις οι οποίες μας οδηγούν στη σκέψη, αν αυτοί οι άνθρωποι πατάνε στη γη ή μήπως αεροβατούν. Μας αναγκάζουν να διερωτώμεθα εάν ζούνε στην Ελλάδα ή στη

χώρα του πουθενά. Βρε παιδιά ειλικρινά: πάνε καλά ή μήπως βάλθηκαν, εμάς να μας αναγκάσουν να αλλάξουμε επάγγελμα και τον ελληνικό λαό να αλλάξει ήθη και έθιμα; Να αλλάξει τρόπο ζωής και διασκέδασης; Με λίγα λόγια, να γίνουμε όλοι μαζί Σκανδιναβοί ή Βορειοευρωπαίοι ή ακόμα χειρότερα, Δυτικοευρωπαίοι. Όλα αυτά τα λέω γιατί αδυνατώ να ανακαλύψω, ποια "σοφά" μυαλά σκέφτηκαν και αποφάσισαν ότι θα ανοίξουν οι επιχειρήσεις εστίασης και διασκέδασης και θα επιτρέπεται η χρήση μουσικής αλλά οι θαμώνες - θεατές - ακροατές θα είναι καθήμενοι!!!

ΠΑΝΕ ΚΑΛΑ; ΕΙΝΑΙ ΣΤΑ ΣΥΓΚΑΛΑ ΤΟΥΣ ;

Θέλουν δηλαδή να μας πούνε ότι θα βρεθεί έστω και ένας Έλληνας (άντρας, γυναίκα ή παιδί) που θα πάει σε πανηγύρι, θα τρώει θα πίνει και δε θα σηκωθεί να χορέψει; Θέλουν να μας πούνε ότι, θα πάει κόσμος σε κέντρα διασκέδασης και η διασκέδασή τους θα είναι το φαγητό και η ακρόαση και θα υπάρξει έλληνας που δε θα σηκωθεί να χορέψει; Θέλουν να μας πούνε ότι, θα πάει η νεολαία στα club (κλαμπ) και θα κάθεται να ακούει μουσική και δε θα σηκωθεί να χορέψει; Κατά τη γνώμη μου, σίγουρα δεν είναι στα καλά τους. Εκτός και αν μας περνάνε για ηλίθιους (άλλη λέξη ήθελα να γράψω αλλά δε μου το επιτρέπει η αξιοπρέπειά μου).

Θέλουν να μας πείσουν ότι αυτός ο περίφημος COVID-19 (ο οποίος έχει φτάσει στο ΔΕΛΤΑ και ποιος ξέρει αν θα φτάσει το ελληνικό αλφάβητο να καλύψει τις μεταλλάξεις του) εκτός από τις μεταλλάξεις του διαθέτει και ιδιαίτερες προτιμήσεις, όπως π.χ. δεν του αρέσει, γι' αυτό και δεν πάει στα "κορονοπάρτυ", ούτε στο συνωστισμό που γίνεται στα ΜΜΜ, ούτε στα αεροπλάνα, ούτε στα πλοία, ούτε στους χώρους που παρέχουν αποκλειστικά εστίαση κλπ. Όμως, έτσι και δει κόσμο να χορεύει, τρελαίνεται, ζηλεύει, τον πιάνει αμόκ και τρέχει στις πίστες και στους χώρους συναυλιών και την πέφτει στους χορευτές και τους μολύνει!!! Ήμαρτον Κύριε.

Ευτυχώς που για όλα αυτά, έχουμε στο πλευρό μας τον Πανελλήνιο Μουσικό Σύλλογο, γύρω από τον οποίο πρέπει να συστρατευθούμε έτσι ώστε αγωνιστικά να παλέψουμε για να αντιμετωπίσουμε την αδικία που μας φορτώνουν. Είναι αποδεδειγμένο ότι, για να βρει ο εργαζόμενος το δίκιο του μόνο ένας τρόπος υπάρχει και αυτός δεν είναι άλλος από τον ΑΓΩΝΑ.

Σαν να μη μας φτάνουν όμως όλα αυτά, μας ήρθε και το χειρότερο που δεν είναι άλλο από τον εμφύλιο πόλεμο. Σαν να μη μας έφταναν οι "εξωτερικοί εχθροί" μας ήρθαν και οι "εσωτερικοί". Αυτό, κατά τη γνώμη μου, είναι χειρότερο κακό από όλα όσα προαναφέρονται. Και εξηγούμαι: Τώρα τελευταία, παρουσιάστηκαν σε κάποια social media (σόσιαλ μίντια) αλλά ακούστηκαν και δια ζώσης, από στόματα κάποιων δημιουργών ότι τάχα το συγγενικό δικαίωμα πρέπει να είναι το 1/3 του πνευματικού!!!

Απ' ότι φαίνεται, επιστρέφουμε στα χρόνια της ΑΕΠΙ. Όπως δείχνουν τα πράγματα, υπάρχουν ακόμα σταγονίδια, απομεινάρια της ΑΕΠΙ, τα οποία είχαν φυλάξει κάποιους σκελετούς στις ντουλάπες τους και θεώρησαν ότι είναι η κατάλληλη στιγμή για να τους βγάλουν. Ας μας πουν λοιπόν, σε ποιά χώρα του κόσμου υπάρχει νόμος που να καθορίζει τη σχέση αμοιβής μεταξύ συγγενικού και πνευματικού δικαιώματος - γιατί λένε διάφορα αυτά τα παπαγαλάκια, δε μας λένε όμως πού και πότε ακούστηκε επισήμως κάτι τέτοιο.

Όπως και να 'χει το ζήτημα, εμείς θεωρούμε ντροπή τους, να υπάρχουν ανθρωποειδή φαντάσματα που επαναφέρουν και επικαλούνται κάτι τέτοιο, όταν ακόμα και η ίδια η ΑΕΠΙ, δηλαδή ο Πέτρος αλλά και ο Δημήτρης Ξανθόπουλος, ακόμα δε και υψηλότατα στελέχη της ΑΕΠΙ είχαν πάψει εδώ και πολλά χρόνια να επικαλούνται αυτό το ψευδές και προβοκατόρικο εφεύρημα.

Επειδή λοιπόν, εμείς ως Οργανισμός, δεν είμαστε διατεθειμένοι σε καμία περίπτωση να επιτρέψουμε να κυκλοφορούν ακόμα φαντάσματα του

παρελθόντος και επειδή δε φοβόμαστε τους σκελετούς των ανθρωποειδών και δήθεν καλλιτεχνών (και μάλιστα Δημιουργών), θα προβούμε σε κάθε ενέργεια για την προάσπιση του συγγενικού δικαιώματος και των κεκτημένων των μουσικών.

Μας φτάνουν οι έξωθεν εχθροί. Δε νομίζουμε ότι μας χρειάζονται και έσωθεν εχθροί και μάλιστα σε τόσο δύσκολες εποχές, όπως αυτές που βιώνουμε.

Καλό καλοκαίρι.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Το συγγενικό δικαίωμα στις τηλεοπτικές συμβάσεις

*Πώς επηρεάζεται το εισόδημά μας
από το Αρ. 46 και αρ. 49 του νόμου 2121/1993*

Εισαγωγή: Βασίλης Γκίνος

Γράφει ο
Ντίνος
Γεωργούντζος

Με αφορμή τις εξαιρετικές συνθήκες της πανδημίας και τον αποκλεισμό κάθε άλλης πηγής εισοδήματος, πλην των τηλεοπτικών και διαδικτυακών μεταδόσεων, το πάγιο αίτημα των μουσικών για εύλογη αμοιβή τους απ' αυτές είναι πιο επίκαιρο από ποτέ.

Οι προϋπολογισμοί για την μουσική κάλυψη τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών εκπομπών είναι εν πολλοίς αυθαίρετοι και βασίζονται στην αντίληψη πως η δημόσια προβολή των καλλιτεχνών καλύπτει οικονομικά τις υπηρεσίες τους. Οποιοδήποτε επιπλέον ποσό δίνεται, θεωρείται χειρονομία καλής θέλησης ή όπως πρόσφατα διατυπώθηκε από τη δημόσια τηλεόραση, “συμβολική αποζημίωση”. Όλες οι διαπραγματεύσεις γίνονται μ' αυτό το δεδομένο και υπό την πίεση παραγωγών, επιχειρηματιών και αρχηγών σχημάτων.

Έτσι, οι αμοιβές διαμορφώνονται κατά περίπτωση ξεκινώντας σε πολλές εκπομπές από το μηδέν, ενώ σε ελάχιστες περιπτώσεις φτάνουν σε ικανοποιητικό επίπεδο. Επιπλέον, οι συνθήκες εργασίας είναι συχνά απαράδεκτες (ωράρια, σίτιση, κλιματισμός, μέτρα προστασίας, ασφάλιση κατά ατυχήματος, τεστ κορωνοϊού κλπ.).

Με την ίδια αιτιολογία (της δημόσιας προβολής), το συγγενικό δικαίωμα των συμμετεχόντων μουσικών απεμπολείται από τους ίδιους τους δικαιούχους με βάση συμβάσεις που τους στερούν κάθε περαιτέρω οικονομική αξίωση (για επαναλήψεις, αναμεταδόσεις κ.ο.κ).

Όλα αυτά διαπιστώθηκαν συζητώντας με την πλειονότητα των συναδέλφων μουσικών που απασχολούνται σε μόνιμες ορχήστρες εκπομπών ή παίζουν ως έκτακτοι προσκεκλημένοι - μέλη της ορχήστρας του εμφανιζόμενου καλλιτέχνη.

- Επειδή, όπως φαίνεται, οι τηλεοπτικές - διαδικτυακές μεταδόσεις θα πληθαίνουν και μπορεί να γίνουν σημαντική πηγή εισοδήματος για τους μουσικούς...
- Επειδή, όσον αφορά ειδικότερα στις διαδικτυακές μεταδόσεις, το νομικό - εργασιακό πλαίσιο είναι θολό...
- Επειδή η πλειοψηφία των καλλιτεχνών βρίσκεται σε αδυναμία να διαπραγματευτεί αμοιβές και συνθήκες εργασίας, αφού κατά κανόνα δεν έχει κάποιου είδους μόχλευση (δεν είναι π.χ. επώνυμοι ή τους ενδιαφέρει η μονιμότητα ή εξαρτώνται από την παραγωγή με τον ένα ή άλλο τρόπο)...
- Επειδή η ραδιοτηλεόραση γνωρίζει τα παραπάνω και προγραμματίζει ολοένα αυξανόμενο αριθμό νέων μουσικών εκπομπών, επωφελούμενη από το κενό στην ψυχαγωγία...

- Και με αφορμή και την προ ημερών έκτακτη ανακοίνωση του "ΑΠΟΛΛΩΝ" με την οποία καλεί τα μέλη του να μην υπογράφουν συμβάσεις εκχώρησης του συγγενικού δικαιώματος πριν επικοινωνήσουν με τον οργανισμό...

Είναι σημαντικό να αναφερθούμε στο ειδικό αυτό θέμα. Ένα θέμα δύσκολο στην κατανόησή του από τους μουσικούς, που όμως θα αποτελέσει πρόβλημα στο μέλλον του επαγγέλματός μας, αν δεν δώσουμε την δέουσα προσοχή. Ο κατάλληλος τρόπος να το κατανοήσουμε είναι μέσω παραδειγμάτων από την ίδια την αγορά και την εφαρμογή του νόμου.

Κυρίως άρθρο: Ντίνος Γεωργούντζος

Στο συγγενικό δικαίωμα, τα άρθρα που κυρίως μας αφορούν είναι δύο: το αρ.46 και το αρ.49.

A. Το Άρθρο 49

- **Το πεδίο εφαρμογής του στην αγορά**

Το πρόγραμμα των ραδιοφώνων στηρίζεται κυρίως σε εκπομπές μουσικής.

Το ίδιο συμβαίνει και στις μουσικές τηλεοπτικές εκπομπές. Εφόσον εισπράττουν έσοδα από διαφημίσεις πάνω στα προγράμματα αυτά, ο νόμος προβλέπει αμοιβή για τους μουσικούς που έχουν παίξει στα τραγούδια που ακούγονται. Αμοιβή προβλέπεται επίσης για τους τραγουδιστές και τις δισκογραφικές εταιρείες. Επιπλέον, όταν χρησιμοποιείται μουσική σε Bar, club, εστιατόρια, καφέ, μαγαζιά λιανικής, εκδηλώσεις κλπ., ο νόμος επίσης προβλέπει αμοιβή για τους μουσικούς. Αυτό είναι με απλά λόγια το αρ.49. **Στην πράξη**, το ότι το δικαίωμα είναι ανεκχώρητο, σημαίνει ότι κανείς μουσικός δεν μπορεί να το διαχειριστεί μόνος του, να το χαρίσει, εκχωρήσει, απεμπολήσει ή να το μεταβιβάσει. Η διαχείριση, προστασία και είσπραξη γίνεται παγκοσμίως από οργανισμούς όπως ο ΑΠΟΛΛΩΝ κατόπιν ανάθεσης από τους μουσικούς.

- **Στις τηλεοπτικές συμβάσεις**

Τα δικαιώματα από το αρ.49 δεν είναι σε καμία περίπτωση αντικείμενο εκχώρησης και οικονομικής συμφωνίας μεταξύ παραγωγού και μουσικού. Συμβάσεις που δίνονται προς υπογραφή και εξαιρούν το αρ.49 από οποιαδήποτε άλλη εκχώρηση είναι σύμφωνες με το νόμο, τουλάχιστον ως προς το άρθρο αυτό. Συμβάσεις που δεν το αναφέρουν καθόλου, αντίθετα ζητούν την πλήρη εκχώρηση όλων των συγγενικών δικαιωμάτων, είναι αντίθετες προς το νόμο, άκυρες και δεν πρέπει να υπογράφονται από τους μουσικούς.

- **Η επικινδυνότητα**

Παρά το ότι είναι ανεκχώρητο και κάθε αντίθετη με τον νόμο σύμβαση δεν έχει ισχύ, μπορεί να δημιουργήσει πρακτική στην αγορά και να δημιουργηθεί πρόβλημα στην είσπραξή του.

Συνεπώς, το αρ.49 πρέπει ρητώς να εξαιρείται από τις λοιπές εκχωρήσεις στις συμβάσεις αυτές. Σε κάθε άλλη περίπτωση, ο μουσικός πρέπει να αρνείται την υπογραφή μιας τέτοιας σύμβασης.

B. Το Άρθρο 46

Στο άρθρο αυτό, προβλέπεται ότι ο παραγωγός, δηλαδή αυτός που έβαλε τα χρήματα για να γίνει ένας δίσκος, μια εκπομπή, μια συναυλία, ένα live streaming μουσικό, θεατρικό κλπ έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιήσει το έργο αυτό και σε δευτερεύουσες χρήσεις αλλά αφού πριν έχει ζητήσει την εκχώρηση του δικαιώματος αυτού και από τους λοιπούς δικαιούχους - μουσικούς και τραγουδιστές που συμμετέχουν. Η εκχώρηση αυτή είναι δυνατή κατόπιν οικονομικής συμφωνίας μεταξύ παραγωγού και καλλιτεχνών και προβλέπει μια αμοιβή για όλες τις πιθανές χρήσεις ή χωριστή για κάθε χρήση. **Δηλαδή: Το δικαίωμα αυτό εκχωρείται από τον κάθε μουσικό χωριστά κατόπιν οικονομικής συμφωνίας.**

- **Δευτερεύουσες χρήσεις - Πεδίο εφαρμογής**

Τα τραγούδια ενός δίσκου μπορεί να χρησιμοποιηθούν σε μια ταινία ή ένα σήριαλ - στους τίτλους ή μέσα στο περιεχόμενο (αυτό ονομάζεται “συγχρονισμός”), να μπουν σε διαφημίσεις, να ενσωματωθούν σε μεγαλύτερες συλλογές τραγουδιών (τα γνωστά σε όλους compilations) να χρησιμοποιηθούν σαν ringtones, να μεταπωληθούν σε πλατφόρμες όπως το Spotify και iTunes, να εκμισθωθούν για χρήση σε παραστάσεις ή εκδηλώσεις, να προβληθούν με οποιοδήποτε τρόπο προβλέπει η σύγχρονη τεχνολογία - downloading, streaming, simulcasting, on demand κ.α. Οι τηλεοπτικές εκπομπές μπορούν να μεταπωληθούν σε συνεργαζόμενα κανάλια του εξωτερικού (Κύπρος, ΗΠΑ, Αυστραλία) και να επαναλαμβάνονται κατά την κρίση και την ωφέλεια του παραγωγού σε όλα τα μέσα και με κάθε τρόπο.

- **Η πραγματικότητα**

Στις συμβάσεις που δίνονται στους μουσικούς, ζητείται η πλήρης εκχώρηση όλων των δικαιωμάτων από τις χρήσεις του αρ.46 με δύο τρόπους: έναν ύπουλο και έναν μαξιμαλιστικό.

Ο ύπουλος τρόπος: Ανεπιφύλακτη εκχώρηση χωρίς καμία αναφορά σε extra πληρωμή.

Ο μαξιμαλιστικός τρόπος: Αναγράφοντας ότι στο ποσό πληρωμής για την συμμετοχή στην εκπομπή συμπεριλαμβάνονται και όλα αυτά τα δικαιώματα. Προφανώς, κάτι τέτοιο δεν έχει συμφωνηθεί ποτέ μεταξύ παραγωγής και μουσικών. Η συμφωνία είναι πάντα για το γύρισμα και την πρώτη μετάδοση μόνο. Ίσως αυτός είναι και ο βασικός λόγος για τον οποίο οι συμβάσεις παρουσιάζονται προς υπογραφή πέντε λεπτά πριν την έναρξη εγγραφής και ενώ το άγχος και η κούραση παίζουν καθοριστικό ρόλο στο να μη μπορεί/θέλει κανείς να ασχοληθεί περισσότερο. Υπογράφεται κυριολεκτικά “στο γόνατο” και η απώλεια είναι μεγάλη.

Παραδείγματα:

Πρόσφατα κυκλοφόρησαν δύο δισκογραφικές δουλειές διάσημων τραγουδιστών για τις οποίες χρησιμοποιήθηκαν ηχογραφήσεις από την συμμετοχή τους σε εκπομπές της τηλεόρασης. Υπάρχει κάποια παρανομία σε αυτό από την πλευρά του τραγουδιστή ή του παραγωγού; Όχι!

Οι μουσικοί είχαν υπογράψει τις αντίστοιχες συμβάσεις χωρίς να δώσουν καμία σημασία στην αναφορά ότι το υλικό στο οποίο έπαιξαν θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ολικά ή μερικά για την δημιουργία CD, video clip, live streaming και όλα τα άλλα. Όταν οι συνάδελφοι ζήτησαν extra χρήματα, αφού είχε κυκλοφορήσει ο δίσκος, πήραν την απάντηση ότι έχουν εκχωρήσει όλα τα αντίστοιχα δικαιώματα και έχουν συναινέσει σε κάθε χρήση, χωρίς να έχουν καμία απαίτηση πληρωμής πέραν της πληρωμής τους από την εκπομπή ακόμα και αν είχαν παίξει δωρεάν!

Το μέχρι χθες κεκτημένο

Μέχρι πρότινος, όταν σε μια συναυλία γινόταν πολυκάναλη εγγραφή για να γίνει live CD ή γραφόταν ταυτόχρονα με τον ήχο και βίντεο για video clip ή

προβολή στην τηλεόραση, οι μουσικοί διαπραγματεύονταν το ύψος της extra αμοιβής και όχι αυτή καθαυτήν την αμοιβή. Ήταν δεδομένο - κερτημένο. Αυτό το δεδομένο, σήμερα, πρέπει να είναι το πρόκριμα για απαίτηση αμοιβής για όλες τις χρήσεις (CD, video clip, ενσωμάτωση, συγχρονισμός, επαναλήψεις, live streaming, simulcasting κλπ.). Δυστυχώς, υπογράφοντας συμβάσεις εκχώρησης χωρίς οικονομική συμφωνία για τα προβλεπόμενα στο αρ.46, πετάμε στα σκουπίδια σημαντικά ποσά εν μέσω κρίσης και ανεργίας.

Ο Δούρειος ίππος ή αλλιώς, η “φιλική συμμετοχή”

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε όλοι ότι προστασία του επαγγέλματος, των αμοιβών και των δικαιωμάτων μας δεν μπορεί να συνυπάρξει με την “μαύρη” εργασία.

Πολλές τηλεοπτικές συμβάσεις προβλέπουν την από μέρους του μουσικού “φιλική συμμετοχή” για λόγους που άλλοτε ζητούν οι παραγωγοί και άλλοτε οι ίδιοι οι μουσικοί. Στις συμβάσεις αυτές δεν μπορεί να απαιτηθεί τίποτα από τα παραπάνω ενώ παράλληλα χάνονται τα ένημα και κάθε πιθανή μελλοντική διεκδίκηση από δευτερεύουσες χρήσεις. Το πιο σημαντικό είναι ότι με την “φιλική συμμετοχή” δεν δίνεται καμία δυνατότητα στον ΠΜΣ και τον ΑΠΟΛΛΩΝ να διαπραγματευτούν μια σύγχρονη και συμφέρουσα σύμβαση για όλους.

Προς μια συμφέρουσα σύμβαση

Ο ΑΠΟΛΛΩΝ σε συνεργασία με τον ΠΜΣ, αφού έκαναν έρευνα πεδίου, κατέληξαν σε συγκεκριμένη σύμβαση που θα προτείνουν προς υπογραφή στα μέλη τους και στα τηλεοπτικά κανάλια. Η σύμβαση αυτή συνοδεύεται από εμπειριστατωμένο αμοιβολόγιο για την συμμετοχή των μουσικών στην ηχογράφηση – βιντεοσκόπηση των τηλεοπτικών εκπομπών και των δευτερευουσών χρήσεων όπως προκύπτουν από το αρ.46 του νόμου 2121/1993. Επίσης, η σύμβαση καλύπτει με λεπτομέρειες τις συνθήκες εργασίας, τα απαραίτητα ένημα, τους κανόνες υγείας και ασφάλειας των

μουσικών και των οργάνων τους κατά τα γυρίσματα. Η σύμβαση αυτή θα γίνει αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ των συλλογικών μας φορέων (ΑΠΟΛΛΩΝ και ΠΜΣ) και των τηλεοπτικών παραγωγών και είναι σημαντικό να έχει την πλήρη στήριξη όλων των συναδέλφων.

Μέχρι τότε, και σε περίπτωση που μας καλέσουν να συμμετάσχουμε σε μια εκπομπή, θα ήταν χρήσιμο:

- Να ζητήσουμε να μας σταλεί η προς υπογραφή σύμβαση μια εβδομάδα πριν την εγγραφή της εκπομπής. Σε αυτό το σημείο μπορεί να χρειαστεί να ενημερώσουμε τον καλλιτέχνη ότι η σύμβαση αυτή συνήθως περιέχει όρους, που δεν υπήρχαν παλαιότερα και να διευκρινίσουμε ότι το θέμα δεν είναι μόνο οικονομικό αλλά άπτεται ειδικών νομικών θεμάτων που διαχειρίζεται συλλογικά ο ΑΠΟΛΛΩΝ και δεν έχουν να κάνουν με την επαγγελματική σχέση που έχουμε μαζί του.
- Επικοινωνούμε με τον Απόλλωνα και τον ΠΜΣ για νομικές συμβουλές
- Υπογράφουμε μόνο τη σύμβαση που αναγράφει χωριστή αμοιβή για την ηχογράφιση/πρώτη προβολή και τις υπόλοιπες εκχωρήσεις.

Θεωρούμε πως είναι αναγκαίο και επείγον να διεκδικήσουμε μια μορφή σύμβασης που να προλαμβάνει τις εξελίξεις και να θεραπεύει αυτό που σήμερα θεωρείται κανονικότητα, λαμβάνοντας υπόψιν την ελεύθερη φύση του επαγγέλματος, τις προβλέψεις του νόμου και τις τωρινές και μελλοντικές προκλήσεις της αγοράς.

Οι μέχρι τώρα εφαρμοσμένες πρακτικές των καναλιών και παραγωγών, τα προκαθορισμένα budget, οι τιμές που ισχύουν, η δεδομένη υποχωρητικότητα - δουλικότητα των τραγουδιστών, η πίεση των επιχειρηματιών των νυχτερινών

καταστημάτων διασκέδασης και οτιδήποτε άλλο διαμορφώνει αυτό που θεωρούμε σήμερα κανονικότητα, πρέπει να εξαιρεθεί από το σκεπτικό των αποφάσεών μας ή στην καλύτερη περίπτωση να νοηθεί ως κατάσταση που οφείλουμε να βελτιώσουμε ή να αλλάξουμε. Δεν εναντιωνόμαστε σε κανένα μέσο που μας αποφέρει εισοδήματα. Φροντίζουμε για το συμφέρον μας και το μέλλον του επαγγέλματος, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις αλλαγές και προκλήσεις όπως αυτές συμβαίνουν στην αγορά.

Ο Ντίνος Γεωργούντζος σπούδασε φιλοσοφία, πληροφορική και μουσική. Ασχολείται επαγγελματικά με την μουσική από το 1986 διδάσκοντας σε ωδεία και λαμβάνοντας μέρος σε ηχογραφήσεις και ζωντανές παραστάσεις ως μουσικός (πιάνο-πλήκτρα), ενορχηστρωτής και καλλιτεχνικός επιμελητής. Συνεργάστηκε με την εταιρεία Kurzweil στην ανάπτυξη του λογισμικού δημιουργίας ήχων V.A.S.T. και με την Steinberg ως Cubase beta-tester. Συνθέσεις του έχουν ηχογραφηθεί από την London Philharmonic Orchestra για την μουσική επένδυση ντοκυμαντέρ του National Geographic ενώ παράλληλα, ενορχηστρώσεις του για τη δισκογραφία ή παραστάσεις διάσημων συνθετών και τραγουδιστών έχουν εκτελεσθεί από την Wiener Philharmoniker, Paderewski Symphony Orchestra, την Ορχήστρα Ποικίλης Μουσικής της ΕΡΤ, τη Συμφωνική του Δήμου Αθηναίων, τμήματα της ΕΛΣ και άλλες. Έχει διατελέσει πρόεδρος του οργανισμού GEA και από το 2002 μέχρι σήμερα εκλέγεται μέλος του Δ.Σ του “ΑΠΟΛΛΩΝ” με πεδίο ευθύνης το τμήμα πληροφορικής και τις διεθνείς συμβάσεις του οργανισμού.

ΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Φωτο. Austin Neill (Unsplash)

Τι είναι η Μουσική Βιομηχανία;

Γράφει ο
Βασίλης
Γκίνος

Στο προηγούμενο τεύχος μιλήσαμε για την μουσική: είναι η τέχνη του οργανωμένου ήχου που εκφράζει σκέψεις και συναισθήματα. Το δεύτερο μέρος του όρου όμως, δεν έχει καμία σχέση με την τέχνη. Βιομηχανία σημαίνει επιχειρηματικότητα, στελέχη, οικονομοτεχνικές μελέτες, κέρδη και ζημιές... ο όρος είναι ένα οξύμωρο. Στους περισσότερους καλλιτέχνες η λέξη «βιομηχανία» προκαλεί δυσάρεστους συνειρμούς και αισθήματα που κλιμακώνονται από την αμηχανία μέχρι την βαθιά απέχθεια. Επιπρόσθετα, σε χώρες που δεν είναι βιομηχανικά αναπτυγμένες, πολλοί απαξιώνουν την μουσική επιχειρηματικότητα, περιφρονώντας είτε το μικρό της μέγεθος είτε την καλλιτεχνική της υπόσταση.

Συνήθως οι καλλιτέχνες αγνοούν το επιχειρηματικό μέρος και τους κινδύνους του κι έχουν κακή εμπειρία από τις συναλλαγές τους με τους εμπόρους της τέχνης. Η ίδια εμπειρία όμως δείχνει πως, όταν πηγαίνεις σε μια διαπραγμάτευση χωρίς κανένα όπλο, κανένα πλεονέκτημα, ή υποτιμάς τον συνομιλητή και σνομπάρεις την συζήτηση, οι όροι της συμφωνίας θα είναι πάντα εις βάρος σου. Ειδικά αν κάποιος αγνοεί βασικά χαρακτηριστικά των πολιτιστικών βιομηχανιών στις οποίες ανήκει και η μουσική, θεωρώντας ότι οι κακοί επαγγελματίες είναι πχ ελληνικό φαινόμενο. Δεν είναι, απλά είναι θέμα ποσόστωσης.

Σήμερα δεν υπάρχει μουσική χωρίς βιομηχανία. Η βιομηχανία είναι ο σύγχρονος και ο μόνος τρόπος να φτάσει η μουσική στο κοινό κι αν όλα πάνε

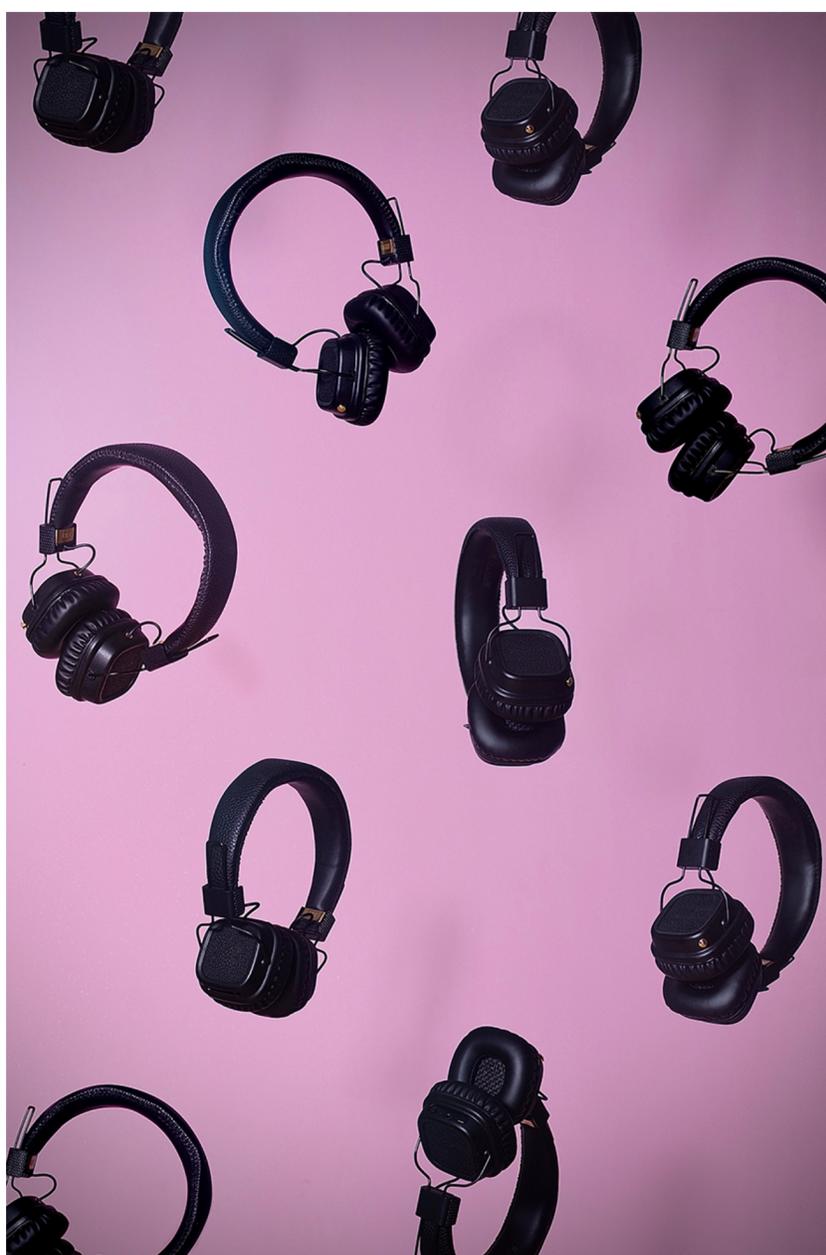
καλά, να το κερδίσει. Επομένως κάποιος που δοκιμάζει την τύχη του σε μια μουσική σταδιοδρομία πρέπει να ξέρει πώς λειτουργεί το σύστημα για να μπορέσει να το εκμεταλλευτεί αυτός - κι όχι το σύστημα εκείνον. Αλλά τι είναι βιομηχανία και τι είδους βιομηχανία είναι η μουσική;

Σε μια οικονομία, **πρωτογενή** ονομάζουμε τον παραγωγικό τομέα που έχει αντικείμενο την απόκτηση ή απόσπαση αγαθών κατ' ευθείαν από την φύση: την γεωργία, την αλιεία, την κτηνοτροφία, την δασοκομία, τα ορυχεία κοκ - αυτά που θεωρούνται πρώτες ύλες. Ο **δευτερογενής** τομέας τις αξιοποιεί, με την επεξεργασία και μεταποίηση με στόχο την παραγωγή αγαθών. Έχουμε την **χειροτεχνία**, όπου η παραγωγή γίνεται κυρίως με τα χέρια, την **βιοτεχνία**, όπου οι μηχανές βοηθούν στην παραγωγή και την **βιομηχανία**: τα αγαθά παράγονται μαζικά, με σύγχρονα μηχανήματα, και εφαρμόζονται συνεχώς νέα συστήματα παραγωγής. Εδώ ανήκουν οι **κατασκευαστικές βιομηχανίες**: αυτοκίνητα, τρόφιμα, ηλεκτρονικά, πολεμικό υλικό κλπ.

Ο **τριτογενής** τομέας δεν συνδέεται με παραγωγή υλικών αγαθών, αλλά με παροχή υπηρεσιών. Ο τομέας αυτός περιλαμβάνει το εμπόριο, τις μεταφορές, τις τηλεπικοινωνίες, την πληροφορική και την ενημέρωση (που τείνουν να θεωρούνται ξεχωριστός, τέταρτος τομέας), και γενικά την παραγωγή άυλων αγαθών: την υγεία, την διοίκηση, την εκπαίδευση και τις λεγόμενες **πολιτιστικές βιομηχανίες**. Αυτές παράγουν μαζικά και διανέμουν πολιτιστικά αγαθά ή υπηρεσίες.

Πολιτιστικά αγαθά είναι τα εικαστικά (ζωγραφική, γλυπτική, φωτογραφία κλπ), η λογοτεχνία, οι παραστατικές τέχνες (θέατρο, χορός, μουσική κλπ), ο κινηματογράφος, τα μουσεία και οι βιβλιοθήκες, η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τα βιντεοπαιχνίδια, οι εκδόσεις και οι ηχογραφήσεις, η πολιτιστική κληρονομιά, και τα προϊόντα των εφαρμοσμένων τεχνών... ό,τι δηλαδή διαθέτει **συμβολικό περιεχόμενο**. Λέγοντας πολιτιστικά προϊόντα, εννοούμε όσα η αξία τους

προέρχεται απ' αυτό. Έτσι, δημιουργικές ή πολιτιστικές βιομηχανίες, είναι όσες παράγουν μουσική, κινηματογράφο, τηλεόραση, ραδιόφωνο, βιβλία ή περιοδικά, μόδα και video games. Είναι η show business, ή βιομηχανία θεάματος/ακροάματος, ή entertainment industry.

Τα πολιτιστικά αγαθά ενσωματώνουν σημαντικά δημιουργικά στοιχεία που συνίστανται σε **τεχνοτροπίες**, δηλ εκφραστικούς τρόπους και μέσα που χρησιμοποιεί ο καλλιτέχνης και **αφηγήματα** (τις απόψεις, θέσεις, ισχυρισμούς, γενικώς την θεματολογία του), τα οποία εμφανίζονται αντίστοιχα σαν **μορφή** και **περιεχόμενο** ενός έργου.

Τα πολιτιστικά αγαθά έχουν χαμηλή χρηστικότητα. Σκεφτείτε ένα βιβλίο, CD ή ταινία σε αντίθεση με ένα αυτοκίνητο ή τρόφιμο. Έχουν **αυξημένη αισθητική αξία**, ανεξάρτητη απ' την εμπορική, και **συμβολική σημασία**. Η αισθητική και ο συμβολισμός βρίσκονται στον πυρήνα της τέχνης. Οι τέχνες που παράγουν τέτοια αγαθά αλλά με έντονο χρηστικό χαρακτήρα (όπως πχ η διαφήμιση, η μόδα, η αρχιτεκτονική κá) λέγονται εφαρμοσμένες.

Τέλος, τα πολιτιστικά αγαθά είναι βιωματικά, είναι **αγαθά “εμπειρίας”**: κρίνονται από την ικανότητά τους να προσφέρουν διασκέδαση, απόλαυση, ευχαρίστηση, όμως οι καταναλωτές δεν γνωρίζουν αν πράγματι τις προσφέρουν πριν τα καταναλώσουν. Μπορώ να σας υποσχεθώ πως η τάδε ταινία η ένα CD είναι αριστουργήματα, αλλά μπορείτε να το διαπιστώσετε μόνο αν τα “καταναλώσετε” οι ίδιοι. Μπορείτε να δοκιμάσετε ένα ρούχο ή ένα φαγητό, να κάνετε test drive σ' ένα αυτοκίνητο, αλλά πρέπει ν' ακούσετε ολόκληρο το τραγούδι, να δείτε την ταινία, να διαβάσετε το ποίημα.

Τα πολιτιστικά αγαθά ικανοποιούν κυρίως δύο ανάγκες. Πρώτον την **ψυχαγωγία**, με την έννοια της «αγωγής της ψυχής»: μουσική, ταινίες, videogames, λογοτεχνία κλπ είναι προϊόντα που επιτρέπουν στα άτομα να βιώσουν συναισθήματα που δεν προσφέρει η καθημερινότητα. Δεύτερον, το **αίσθημα ταυτότητας**: σαν κοινωνικοί δείκτες, οι προτιμήσεις για συγκεκριμένα τέτοια αγαθά, εντάσσουν το άτομο σε κοινωνικές ομάδες - πχ μεταλάδες, μηχανόβιοι, hipsters, Παναθηναϊκοί, gamers κοκ. Οι προτιμήσεις αυτές συνιστούν και διαφορετικά lifestyles.

Η μουσική βιομηχανία παράγει κι εμπορεύεται μαζικά ηχογραφήματα και ζωντανές παραστάσεις. Το περιεχόμενο αυτό παράγεται σε μεγάλη αφθονία και ποικιλία από καλλιτέχνες και ειδικευμένους επαγγελματίες. Αυτοί αποτελούν την μουσική βιομηχανία, που υπάρχει για να δίνει ζωή στην τέχνη: να επιτρέπει δηλαδή στους ανθρώπους αυτούς να βιοπορίζονται και, γιατί όχι, να

πλουτίζουν, εξασφαλίζοντας ότι η καλή μουσική θ' ακουστεί, και ότι εξαιρετικοί ερμηνευτές θα συνεχίσουν να μαγεύουν το κοινό.

Όλα ξεκινούν με την μουσική και τα τραγούδια. Τα συνθέτουν δημιουργοί που έχουν κάτι να πουν, το ταλέντο, και την ανάγκη να το πουν. Αποτελούν την αιχμή της μουσικής βιομηχανίας, είναι εκείνοι που δημιουργούν τη μουσική και κρίνονται γι' αυτήν. Αν κάτι πάει στραβά, είναι οι πρώτοι που την πληρώνουν. Ωστόσο η μουσική επιχείρηση για να είναι επιτυχημένη, πρέπει να επικοινωνήσει τα τραγούδια, με τρόπο που να εμπνέει το κοινό να αγοράσει τη μουσική, τα εισιτήρια, τις συνδρομές streaming κοκ. Για να συμβεί αυτό, η μουσική πρέπει να κερδίσει τους επαγγελματίες της βιομηχανίας, των οποίων η βοήθεια είναι απαραίτητη για να μετατραπούν αυτά τα τραγούδια σε έσοδα. Οι **καλλιτέχνες** και οι **επαγγελματίες** της μουσικής έχουν διακριτό ρόλο στη διαδικασία παραγωγής. Για τους καλλιτέχνες, η σύνθεση και η εκτέλεση τραγουδιών είναι μια **πράξη έμπνευσης**. Το έργο των μουσικών επαγγελματιών, από την άλλη πλευρά, είναι κατ' ανάγκην ένας **λογικός υπολογισμός**.

Οι μάνατζερς βοηθούν τους καλλιτέχνες να κάνουν αυτά τα τραγούδια καριέρα. Οι παραγωγοί, ηχολήπτες, οι μουσικοί, τα στούντιο ηχογραφήσεων μετατρέπουν αυτά τα τραγούδια σε καλές ηχογραφήσεις. Οι δισκογραφικές εταιρίες κυκλοφορούν αυτές τις ηχογραφήσεις και τις διανέμουν στους ακροατές σε όλο τον κόσμο, σε διαφορετικά φορμάτ και ποιότητες. Ανακαλύπτουν, εμπορεύονται και προωθούν τα τραγούδια και τον καλλιτέχνη που τα δημιούργησε. Οι εκδότες μουσικής προσθέτουν αξία στα τραγούδια, δίνοντας άδειες για πολλές διαφορετικές χρήσεις. Διασκευές, επανεκτελέσεις, διαφημίσεις, ταινίες, videogames, διαδίκτυο κά. Οι διοργανωτές και το συναυλιακό κύκλωμα φέρνουν τις ζωντανές παραστάσεις στο κοινό. Ένα ολόκληρο οικοσύστημα εξειδικευμένων τεχνικών (ηχολήπτες, φωτιστές, φωτογράφοι, roadies, riggers, οδηγοί, εταιρείες παραγωγής, catering, ήχου, backline κλπ) και το προσωπικό συναυλιακών χώρων (ταμίες, ταξιθέτες,

security), δουλεύει για να υποστηρίξει τους καλλιτέχνες και τις παραστάσεις τους.

Τέλος, δικηγόροι και λογιστές φροντίζουν να εισπράττονται και να διανέμονται τα έσοδα από τα πνευματικά δικαιώματα ενώ το κράτος εισπράττει τους φόρους. Στις ευρωπαϊκές χώρες το κράτος έχει ενεργή ανάμιξη στα πολιτιστικά, με την μορφή επιχορηγήσεων, ελαφρύνσεων και νομοθετικών παρεμβάσεων. Αντίθετα, στην μουσική βιομηχανία των ΗΠΑ κυριαρχεί ο ιδιωτικός τομέας με την μορφή μεγάλων εκδοτών και δισκογραφικών.

Αυτή είναι μια συνοπτική εικόνα της βιομηχανίας. Είναι όμως μόνον το ορατό μέρος του παγόβουνου. Ένα γνωμικό λέει πως είναι υπέροχο να καβαλάς την τίγρη αλλά τα προβλήματα αρχίζουν μόλις κατέβεις. Πουθενά δεν είναι πιο αληθινό αυτό απ' ότι σε μια μουσική σταδιοδρομία. Η μουσική βιομηχανία είναι σκληρή και οι λίγες πιθανότητες επιτυχίας μειώνονται δραματικά όταν κάποιος δεν την κατανοεί γι' αυτό που είναι. Η μουσική βιομηχανία παράγει

βασικά αποτυχίες και μάλιστα η διαφορά πωλήσεων μεταξύ αποτυχίας - επιτυχίας είναι ακραία: ενδεικτικά, ένα επιτυχημένο άλμπουμ μουσικής μπορεί να χρηματοδοτήσει 9 αποτυχημένα - και να έχει και κέρδος. Ελάχιστοι καλλιτέχνες είναι επιτυχημένοι, πλούσιοι και διάσημοι. Οι υπόλοιποι βρίσκονται στο περιθώριο, κερδίζοντας λίγα χρήματα, παλεύοντας για να τα βγάλουν πέρα, περιμένοντας την ευκαιρία.

Οι συνθήκες αυτές δημιουργούν εργασιακή επισφάλεια (ανεργία, έλλειψη ασφάλισης, ελεύθερο ως ανύπαρκτο ωράριο και χαμηλές αμοιβές), ένα βασικό χαρακτηριστικό των πολιτιστικών βιομηχανιών, στις οποίες όπως είδαμε ανήκει και η μουσική. Υπάρχει μόνιμη υπερπροσφορά δημιουργικού δυναμικού. Υπάρχουν δηλαδή, ανά πάσα στιγμή, περισσότεροι τραγουδιστές, μουσικοί, ηχολήπτες, στούντιο κλπ, απ' όσα μπορεί να απορροφήσει κάθε επιμέρους κλάδος. Οι εταιρίες το εκμεταλλεύονται αυτό, για να υπερ-παράγουν με μειωμένα κόστη, ώστε, όπως όλες οι επιχειρήσεις, να μεγιστοποιούν τα κέρδη τους.

Επιπλέον η μουσική βιομηχανία, σαν πολιτιστική, διαφέρει από τις παραδοσιακές, κατασκευαστικές βιομηχανίες: αυτό που έχει νόημα σ' αυτές, μπορεί να μην έχει κανένα στην αντίστοιχη μουσική. Η καλλιτεχνική δημιουργία είναι συναισθηματική και όχι λογική διαδικασία. Η μουσική και τα τραγούδια είναι τέχνη, είναι συναίσθημα, και δεν υπάρχει συγκεκριμένη μέθοδος ή συνταγή για την επιτυχία. Αυτό που λειτούργησε για τον Α στην καριέρα του, ίσως να μην λειτουργήσει για τον Β. Μια στρατηγική ή ένα σχέδιο που λειτουργεί σήμερα, μπορεί να μην λειτουργήσει αύριο. Σαν συνέπεια, υπάρχει χαρακτηριστική αβεβαιότητα σχετικά με τις πιθανότητες επιτυχίας μιας μουσικής ή ενός καλλιτέχνη. Το γούστο των καταναλωτών και η δημοφιλία των προϊόντων είναι αστάθμητοι παράγοντες. Η εμπορική επιτυχία ενός προϊόντος μπορεί να συνδέεται με τα **γούστα** του κοινού, αλλά στηρίζεται κυρίως στην **δημοφιλία** του.

Τα γούστα διαμορφώνονται από:

Την κοινωνική τάξη των ακροατών. Σκεφτείτε πχ τα ρεμπέτικα σε αντίθεση με τα αρχοντορεμπέτικα ή τον ορισμό της μουσικής ως λαϊκής.

Την μόρφωση και την κουλτούρα τους. Πχ η κλασική κι η τζαζ, τα λεγόμενα "high information" μουσικά είδη, έχουν ειδικό κοινό.

Τα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους (ηλικία, επάγγελμα, διαμονή κλπ). Ένα παράδειγμα είναι η κατηγοριοποίηση μουσικών στυλ ως urban και country.

Τα συναισθήματα νοσταλγίας για το μεγαλύτερο σε ηλικία κοινό. Σκεφτείτε τους οπαδούς του classic rock.

Η δημοφιλία ενός προϊόντος εξαρτάται από:

Την διάχυση της πληροφορίας μεταξύ του κοινού: πόσο, πού διαφημίστηκε και με ποιό τρόπο.

Την χρονική συγκυρία μιας μόδας, δηλ την επικαιρότητα.

Την κατασκευή δημοφιλών stars, εξαρτάται δηλ από τις προσωπικότητες των καλλιτεχνών.

Τέλος, σημαντικός παράγοντας είναι ο επιτυχημένος συνδυασμός οικείων και καινοτόμων στοιχείων σ' ένα προϊόν. Οι καταναλωτές βασίζονται στην **οικειότητα** για να κατανοήσουν ένα προϊόν και στην **καινοτομία** για να το απολαύσουν. Αυτή η ισορροπία είναι ένα μέτρο της καλλιτεχνικής επιτυχίας (όχι απαραίτητα της εμπορικής). Ένα μουσικό προϊόν πολύ μπροστά από την εποχή του, υπερβολικά καινοτόμο, είναι μια μορφή αστοχίας, όπως επίσης και ένα ξεπερασμένο, κοινότοπο, υπερβολικά «οικείο».

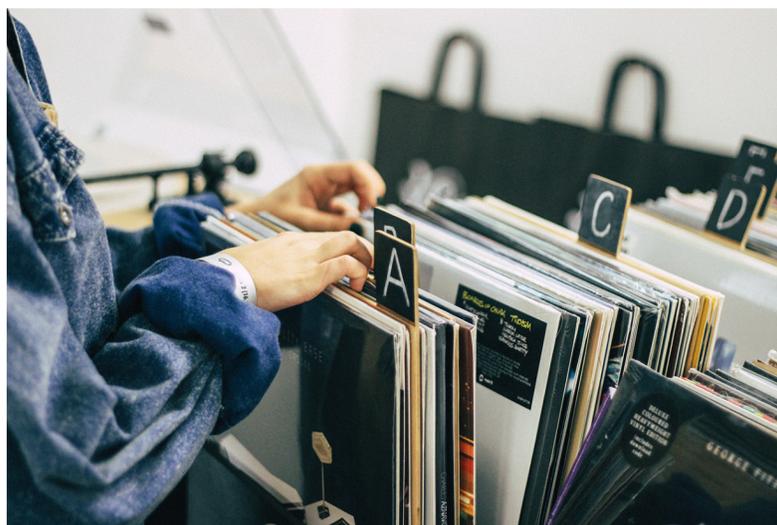
Η καινοτομία, η πρωτοτυπία είναι χαρακτηριστικό ενός πολιτιστικού αγαθού. Δεν αποσκοπεί όμως στην βελτίωση της απόδοσης ή χρηστικότητας, όπως πχ ένας νέος επεξεργαστής ή το καινούργιο μοντέλο αυτοκινήτου. Στοχεύει στην διαφοροποίηση των προϊόντων, με στόχο την ικανοποίηση διαφορετικών ή απλά μεγαλύτερων καταναλωτικών ομάδων. Οι καινοτομίες στα πολιτιστικά

αγαθά δεν είναι απόλυτες αλλά συνδυασμός παλαιότερων ιδεών με τεχνολογικές και στυλιστικές αλλαγές. Ο ανταγωνισμός των εταιριών στην ίδια βάση καινοτομίας συχνά έχει το αντίθετο αποτέλεσμα της "ομογενοποίησης" των προϊόντων - ένα συχνό φαινόμενο, όπου ένα επιτυχημένο άλμπουμ / ταινία / βιβλίο / video game ακολουθείται από πλήθος απομιμήσεων.

Ο Theodor Adorno, Γερμανός φιλόσοφος, κοινωνιολόγος, ψυχολόγος και συνθέτης, μελέτησε ιδιαίτερα το φαινόμενο της μαζικής ψυχαγωγίας και τις επιπτώσεις της στην μορφή, το περιεχόμενο και την κοινωνική λειτουργία της Τέχνης. Υποστήριξε πως ο τρόπος που η βιομηχανία τυποποιεί την δημοφιλή (popular) μουσική, για να την διαθέσει μαζικά, τελικά χαρακτηρίζει την ίδια την σύνθεσή της. Η κεντρική εμπορική διάθεση μουσικής έχει οδηγήσει στην αλλοίωσή της, εξαιτίας του ανταγωνισμού και του μιμητισμού παλαιότερων επιτυχιών. Θεωρεί την ομογενοποίηση και επανάληψη χαρακτηριστικό γνώρισμα της μαζικής κουλτούρας.

Η μουσική εκτός από πολιτιστικό αγαθό είναι και βιομηχανικό προϊόν, ενώ φαίνεται πως στην μεταβιομηχανική περίοδο η ιδιότητά της αυτή την καθορίζει σε μεγάλο βαθμό, συχνά και απολύτως. Είναι χρήσιμο λοιπόν στο επόμενο τεύχος να εξετάσουμε τα επιχειρηματικά στοιχεία και τα οικονομικά μεγέθη της μουσικής βιομηχανίας.

Ο [Βασίλης Γκίνος](#) σπούδασε νομικά και μουσική, με την οποία ασχολείται επαγγελματικά τα τελευταία 40 χρόνια σε διάφορα "πόστα": μουσικός (πλήκτρα), συνθέτης, ενορχηστρωτής, προγραμματιστής, μουσικός διευθυντής, ασχολήθηκε με την μουσική και ραδιοφωνική παραγωγή, έχει αρθρογραφήσει σε μουσικά έντυπα (όταν υπήρχαν), έχει στούντιο ηχογραφήσεων, μεγάλη εμπειρία στην μουσική τεχνολογία και για ένα διάστημα δούλεψε για την Roland ως product specialist. Σαν καθηγητής του Ωδείου Τέχνης διδάσκει το «Μουσικό Επάγγελμα», έναν σπουδαστικό κύκλο που επικεντρώνεται στην μουσική βιομηχανία και τις σύγχρονες προκλήσεις της μουσικής σταδιοδρομίας. Την θεματολογία αυτή αναπτύσσει και στο [YouTube](#).

ΣΥΖΗΤΩΝΤΑΣ

με τη Ζωή Τηγανούρια

ΣΥΖΗΤΩΝΤΑΣ με τη Ζωή Τηγανούρια

Συνέντευξη:

**Θαλασσιά
Αντωνοπούλου**

Συναντήσαμε τη **Ζωή Τηγανούρια** η οποία μοιράστηκε μαζί μας τις σκέψεις της και τις εμπειρίες της ως συνθέτης, σολίστ του ακορντεόν και performer. Μας μιλάει για τη μουσική αλλά και τη ζωή. Γιατί «η μουσική είναι γεμάτη **ζωή**» όπως μας λέει...

Ας δούμε τι είπε στο περιοδικό μας, στη συνέντευξη που ακολουθεί.

Θ.Α.: Κατάγεστε από μία μουσική οικογένεια. Πώς είναι για ένα παιδί να μεγαλώνει μέσα στη μουσική;

Ζ.Τ.: Εάν έχει το ίδιο το παιδί έφεση για τη μουσική είναι ότι πιο ωραίο να μεγαλώνει σε οικογένεια μουσικών. Κληρονόμησα την τεράστια αγάπη πατέρα μου για τη μουσική και αυτό με οδηγεί ευχάριστα σε όλη μου τη ζωή. Είναι το επάγγελμά μου, το χόμπι μου, το σύμπαν μέσα στο οποίο πορεύομαι! Στη πορεία έφτιαξα τη δική μου οικογένεια με τον Στέλιο Γενεράλη τον άντρα μου όπου επίσης πορεύεται μέσα στη μουσική, διότι είναι ένας εκπληκτικός μουσικός-συνθέτης- ενορχηστρωτής, ο οποίος «κουμπώνει» άρτια μαζί μου, αλληλοσυμπληρωνόμαστε και δουλεύουμε παρέα στα πάντα. Η κόρη μας ακολουθεί και αυτή καλλιτεχνικά βήματα σε πολλά επίπεδα και η ζωή συνεχίζεται ευχάριστα!

Θ.Α.: Αυτά τα βιώματα έρχονται να σας «συναντήσουν» την ώρα της σύνθεσης;

Ζ.Τ.: Η σύνθεση μπήκε στη ζωή μου μεταγενέστερα, ωστόσο από στα πρώτα κομμάτια που έγραψα, φάνηκε πόσο σπουδαίο ρόλο έπαιξαν τα παραδοσιακά,

λαϊκά και ποπ μου βιώματα. Θυμάμαι τη πρώτη ολοκληρωμένη μου δουλειά ως μου δουλειά ως συνθέτης, σε στίχους Ηλία Κατσούλη με τίτλο “Η μια ζωή μες την άλλη”, είχε έντονα βιώματα λαϊκού-παραδοσιακού ήχου αλλά και η πρώτη μου ποπ δουλειά με την ερμηνεία της Ελένης Πέτα όπου βρήκαν έκφραση τα ποπ βιώματα της εφηβείας μου. Όλα αυτά συνέβησαν στα πρώτα μου βήματα απο το 1999 Πριν ασχοληθώ με τη προσωπική μου δισκογραφία. Όμως τα βιώματα έδωσαν τεράστια ώθηση και στα προσωπικά μου CD το “Tanguera” το “Zoe’s Code” το CD-Single «Σαμοθράκης βήμα» με τους υπέροχους στίχους το Μητροπολίτη Αλεξανδρουπόλεως Τραϊανουπόλεως και Σαμοθράκης κ.κ Άνθιμου. Και σε τόσες άλλες CD παραγωγές που μπορεί κανείς να ανακαλύψει εξερευνώντας τη δισκογραφία μου στο www.zoe-music.net.

Θ.Α.: Έχετε ασχοληθεί με τη μουσική σύνθεση για την τηλεόραση και τον κινηματογράφο, όπως για το soundtrack της ταινίας του Hollywood «Tango Shalom». Πώς δουλεύετε όταν βλέπετε μία σκηνή που πρέπει να επενδύσετε μουσικά;

Ζ.Τ.: Υπάρχει μεγάλη ευθύνη όταν ντύνεις μια εικόνα, όταν πρέπει να γράψεις μουσική για σάουντρακ, για ντοκιμαντέρ, για θέατρο, για τηλεόραση, διότι εκεί υπάρχει η συνεργασία με τον σκηνοθέτη, υπάρχει το σενάριο, οι ηθοποιοί, υπάρχουν εικόνες, χρώματα, ρόλοι, όλα αυτά πρέπει να συνδυαστούν με τη μουσική να αφήσουν τα κατάλληλα συναισθήματα χαράς, αισιοδοξίας, λύπης, έρωτα, πόνου, ομορφιάς, ασχήμιας, αναλόγως τη σκηνή κάθε φορά, χωρίς να ενοχλούν τον λόγο και χωρίς να υπερκαλύψουν την εικόνα η τη δράση. Είναι πάρα πολλές και λεπτές οι ισορροπίες και πραγματικά χρειάζεται πολύς χρόνος, μεγάλη συγκέντρωση αφοσίωση και έμπνευση. Ασφαλώς πρέπει να υποβάλεις το προσωπικό σου γούστο σε πολλά φίλτρα για να συμφωνήσει με όλες τις υπόλοιπες συνιστάμενες του εκάστου έργου, ταινίας, σειράς, ντοκιμαντέρ, κτλ. Εδώ είναι που νοιώθω τυχερή διότι έχω έντονο μέσα μου το συναίσθημα της πολύ-πολιτισμικότητας στη μουσική, διότι μου έχει ζητηθεί και έχει χρειαστεί να γράψω με επιτυχία μέχρι στιγμής τουλάχιστον, πάρα πολλά διαφορετικά στυλ,

οι απαιτήσεις είναι πάρα πολλές, η βοήθεια του Στέλιου πολύτιμη, διότι έχει πολύ μεγάλη έφεση εκτός των άλλων στην ενορχήστρωση και ειλικρινά τέσσερα αυτιά αντί για δυο εάν συμφωνούν και δε μαλώνουν έχουν πολύ καλύτερο αποτέλεσμα.

Θ.Α.: Από πού αντλείτε την έμπνευσή σας;

Ζ.Τ.: Η έμπνευση είναι πολύ ιδιαίτερη. Έρχεται όταν θέλει αυτή, αλλά κάποιες φορές και κατά παραγγελία. Κυρίως μέσα από ευχάριστες στιγμές, αλλά κάποιες φορές έρχεται επειδή απλά πρέπει να δουλέψω και να ασχοληθώ με κάποιο project. Για παράδειγμα, το κομμάτι, «Επανάσταση 1821» γράφτηκε με αφορμή την επέτειο των [200 χρόνων από την Επανάσταση του '21](#). Προέκυψε ύστερα από τη πρόταση σε εμένα του στιχουργού Τάσου Θεοδωρακόπουλου να φτιάξουμε ένα επετειακό τραγούδι. Η υπέροχη ερμηνεία του Μπάμπη Τσέρτου ήρθε και ολοκλήρωσε, τη συνολική εικόνα σε συνδυασμό με τη

χορωδία, τον εύστοχο στίχο καθώς μουσικά είναι πλημμυρισμένο από ελληνική παράδοση, σε ρυθμούς του Καλαματιανού και του Ζωναράδικου με βυζαντινά, ηπειρώτικα και μακεδονίτικα στοιχεία. Το πιο σπουδαίο δώρο ήταν όταν το τραγούδι μας άγγιξε τις ψυχές των Ελλήνων που ζουν μακριά από την πατρίδα. Συγκεκριμένα, ο Έλληνας ομογενής Taso Zografos το οπτικοποίησε αποτυπώνοντας στον κινηματογραφικό φακό το δικό του μήνυμα για την ελεύθερη Ελλάδα και την αδούλωτη ψυχή που κρατά ψηλά τη σημαία, ακόμη και στην άλλη άκρη της γης! Φροντίζω πάντα να φτιάχνω το έδαφος για την έμπνευση. Κάποιες φορές μπορεί να εμπνευστώ από ήχους υπολογιστή, καθώς δουλεύω, άλλες φορές μπορεί να εμπνευστώ μελετώντας, μέχρι και σε άσχετες στιγμές ενώ πλένω πιάτα ας πούμε, ή ενώ οδηγώ ή περπατάω ή είμαι ξαπλωμένη. Τεράστια έμπνευση είναι η φύση και η «Αγάπη». Κάπως έτσι έχω γράψει πολύ ζεστές και τρυφερές μελωδίες όταν παντρεύτηκα και το παιδικό project «ο Ψιτούλης και η παρέα του» όταν γεννήθηκε η κόρη μου. Ευτυχώς πια έχουμε το κινητό στο οποίο κατευθείαν ηχογραφώ με τη φωνή μου τη μελωδία και με τη πρώτη ευκαιρία κάθομαι στο πιάνο και την φτιάχνω, βάζω τις αρμονίες, το ρυθμό, εμπνέομαι την ενορχήστρωση. Άλλες φορές ένας ωραίος στίχος μπορεί να μου δώσει έμπνευση στη στιγμή και να καθοδηγεί τη μελωδία ενώ τον διαβάζω. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία του τρόπου έμπνευσης το σίγουρο είναι πως πρόκειται για ένα ανώτερο συναίσθημα και επειδή πιστεύω πολύ σε αυτό που λέμε ταλέντο όταν ακούω κλεμμένες γνωστές κλασικές μελωδίες σε κάποια τραγούδια που κυκλοφορούν, θυμώνω για την αδικία της και το θράσος κάποιων ανέμπνευστων που κλέβουν και οικειοποιούνται την αξία κάποιου άλλου. Ασφαλώς μου έχει συμβεί και εμένα αλλά και σε συναδέλφους μου με τους οποίους έχω διασταυρώσει πληροφορίες.

Θ.Α.: Πότε καταλάβατε ότι το ακορντεόν θα αποτελέσει το όργανο που θα συντροφεύσει τη μουσική σας πορεία;

Ζ.Τ.: Όταν το έπιασα για πρώτη φορά στα χέρια μου! Είναι αυτό που λέμε «έρωτας με τη πρώτη ματιά» (γέλια)...

Θ.Α.: Ποιες είναι οι δυνατότητες που προσφέρει το ακορντεόν στον τρόπο που βλέπετε και δημιουργείτε τη μουσική;

Ζ.Τ.: Το ακορντεόν είναι πολυφωνικό όργανο το οποίο προσφέρει και την μελωδία και την αρμονία, αγγίζει πάνω σου, αγγίζει την καρδιά σου, είναι ταυτόχρονα πνευστό είναι ηλεκτροφόρο. Ανοιγοκλείνοντας τη φυσούνα αναπνέεις μαζί του. Μπορείς να παίξεις πολλά είδη μουσικής. Όταν ανακάλυψα το μπαντονεόν προσπάθησα να μεταφέρω στο ακορντεόν τον ήχο του, όπως και πολλών άλλων μουσικών οργάνων όπως το ηπειρώτικο κλαρίνο, το νησιωτικό βιολί, τη ποντιακή λύρα ακόμα και φωνές όπως για παράδειγμα τη φωνή της Μαράια Κάρεϊ, όταν μελέτησα και ηχογράφησα το πασίγνωστο «My All» βγάζοντας με το ακορντεόν όλα τα ποικίλματα της υπέροχης φωνής της... Κάπως έτσι με τα χρόνια και τις άπειρες ηχογραφήσεις σε στούντιο για παραγωγές άλλων, αλλά και τη προσωπική μου δισκογραφία έχει προκύψει το προσωπικό στυλ και ο χαρακτηριστικός ήχος. Όταν ο μουσικός αφιερώνει χρόνο με αγάπη και ενθουσιασμό στο μουσικό όργανο στο οποίο έχει κάλεσμα «αναδύεται μαγεία»!

Θ.Α.: Φαντάζομαι είναι ένα μουσικό όργανο που λόγω των χαρακτηριστικών του, όπως είναι π.χ. το βάρος του, έχει ειδικές απαιτήσεις όταν παίζεται από μία γυναίκα. Σωστά;

Ζ.Τ.: Σίγουρα έχει μια επιπλέον δυσκολία λόγω του βάρους του αλλά νομίζω ότι με τον σωστό χειρισμό, με την σωστή μέθοδο και σωστές βάσεις όταν ξεκινάς, το βάρος του δεν παίζει πλέον ρόλο. Το δυσκολότερο σε αυτό το όργανο για μένα ήταν και εξακολουθεί να είναι το κουβάλημα του και ειδικά σε αεροπορικά ταξίδια για συναυλίες όπου πάντα αντιμετώπιζα πρόβλημα. Έχω χάσει πολλές φορές τη πτήση επειδή δε δέχονταν το ακορντεόν και έπρεπε να πάρω επόμενη πτήση, μέχρι που τα τελευταία χρόνια πλέον το ακορντεόν στο αεροπλάνο κλείνει τη δική του θέση, έχτρα εισιτήριο και πάλι κάποιες φορές ακόμη και έτσι αντιμετωπίζω πρόβλημα.

Θ.Α.: Είστε λοιπόν, συνθέτης, σολίστ του ακορντεόν και performer. Ποια είναι η πρώτη εικόνα που σας έρχεται στο μυαλό, βασισμένη στις εμπειρίες σας, για την κάθε μουσική σας ιδιότητα ξεχωριστά;

Ζ.Τ.: Ως αφορά τη σύνθεση έχω στο μυαλό εικόνες από στιγμές έμπνευσης στο πιάνο και στο ακορντεόν, ειδικά τα πρώτα χρόνια που η μια μελωδία ερχόταν μετά την άλλη. Είχα το κασετοφωνάκι πάντα δίπλα μου, απαραίτητο αξεσουάρ για να ηχογραφώ και περνούσα ατελείωτες ώρες φτιάχνοντας τα κομμάτια μου. Έπειτα ακολουθεί το στούντιο κατά την διάρκεια της ενορχήστρωσης – ηχογράφησης εκεί που το κάθε κομματάκι του πάζλ μπαίνει στη σωστή θέση προκειμένου να διαμορφωθεί το τελικό άρτιο αποτέλεσμα. Οι στιγμές με τους μουσικούς τους ηχολήπτες μέχρι να οδηγηθεί μια παραγωγή στο τελικό στάδιο είναι μια πολύ ωραία εμπειρία. Όταν το κομμάτι ή το project ολόκληρο είναι πια έτοιμο το απολαμβάνω με ένα ποτήρι κρασί ξαπλωμένη στο καναπέ με κλειστά μάτια. Αυτή είναι μια ιερή στιγμή για μένα και την έχω ζήσει σχεδόν με κάθε τι που έχω δημιουργήσει. Πολύ σημαντική στιγμή ήταν το e-mail που ήρθε με τη πρόταση να γράψω μουσική για την ταινία του Hollywood Tango Shalom, αλλά και παλιότερα, όταν με πήρε τηλέφωνο ο Χάρης Ρώμας και μου ζήτησε να

γράψω το soundtrack του Δεληγιάννειου Παρθεναγωγείου. Συναυλιακά έχω να θυμάμαι άπειρες όμορφες στιγμές την έκθεση μουσικής της Φρανκφούρτης όπου συμμετείχα, το 5ο παγκόσμιο φεστιβάλ ακορντεόν στη Φινλανδία που ήταν φανταστική εμπειρία. Η συμμετοχή μου στα Διεθνή Βραβεία «Giuseppe Sciacca» στο Βατικανό. Η συναυλία μου στο πανέμορφο θέατρο Yarmouk του Κουβέιτ ή στο Carl-Orff-Saal- Gasteig στο Μόναχο. Επίσης η εκπληκτική συναυλία στο Millfield Theatre στο Λονδίνο. Η στο φεστιβάλ της θάλασσας στο Λουξεμβούργο όπου έπαιξα με την φιλαρμονική τους ορχήστρα. Και πάρα πολλές ακόμη εμπειρίες- συναυλίες και εξωτερικό και εδώ Ελλάδα, σε καταπληκτικά θέατρα, μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, νιώθοντας έντονο το συναίσθημα της επαγγελματικής ευθύνης απέναντι στο κόσμο που σε παρακολουθεί και σ' αγαπάει, την αγάπη για τη μουσική και την επιθυμία να δώσεις τον καλύτερο σου εαυτό από σεβασμό στη τέχνη.

Θ.Α.: Υπάρχουν κι άλλα στοιχεία που πρέπει να καλλιεργήσει μία performer όπως εσείς, πέρα από τη μουσική δεξιότητα;

Ζ.Τ.: Δεν έχω μελετήσει την εικόνα μου ποτέ εάν αυτό ρωτάτε. Όλα έχουν γεννηθεί αυθόρμητα με το που έπιασαν το ακορντεόν χέρια μου από τις πρώτες μου κιόλας συναυλίες. Ωστόσο είναι πολύ σημαντικό κάθε φορά στη κάθε διαφορετική εμφάνιση να είσαι προετοιμασμένος να μιλήσεις με το κοινό. Θέλουν να σε ακούσουν να τους μιλάς όπως εσύ αποζητάς την προσοχή τους και το χειροκρότημα τους. Αυτή η αμφίδρομη σχέση δούναι και λαβείν είναι πολύ σημαντική για την επιτυχία μιας ζωντανής εμφάνισης.

Θ.Α.: Συνδυάζετε Παραδοσιακά, Tango, Latin, Jazz, Κλασικής ακόμη και Pop στυλ μουσικής. Τι σας οδηγεί σε αυτό;

Ζ.Τ.: Τα πολλά διαφορετικά ακούσματα και το ότι έχω μια μόνιμη καλλιτεχνική ανησυχία. Δεν επαναπαύομαι ποτέ, εξερευνώ διαρκώς! Αλλά όπως είπα και πιο πάνω για μένα η μουσική δεν είναι ένα στυλ, δεν είναι ένα μοτίβο, είναι μια πολύπλευρη, όμορφη, ιδιότητα, γεμάτη ζωή, εικόνες, χρώματα, αρμονίες,

μελωδίες, ήχους, εξέλιξη, μεράκι, ταλέντο, αγάπη, έρωτα, και άπειρες αξίες και στολίδια που μπορώ να αναφέρω προσπαθώντας να την χαρακτηρίσω!

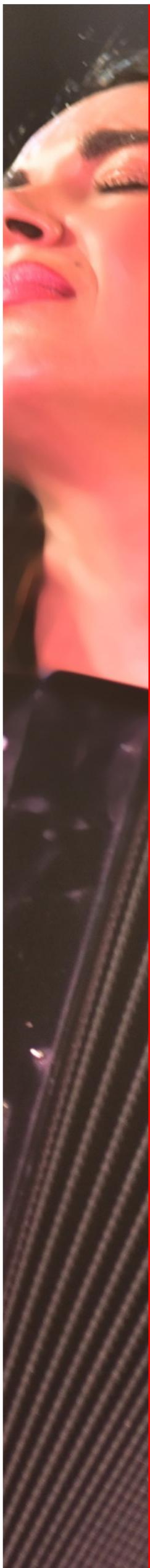
Θ.Α.: «Λαϊκά, & Tango» λοιπόν... Πείτε μας γι' αυτό το «μουσικό χαρμάνι» που ετοιμάζετε.

Ζ.Τ.: Με απόλυτο σεβασμό στα πρωτότυπα τραγούδια των δημιουργών και σε συνδυασμό με συνθέσεις από την πολυετή μου δισκογραφία δημιούργησα μαζί με την εκπληκτική Λουίζα Αντύπα πάνω σε πρωτότυπες ενορχηστρώσεις, κάτι αληθινά πρωτότυπο: ένα μαγικό μουσικό χαρμάνι Κλασικού, Tango και Λαϊκού μοτίβου στο οποίο πρωτοστατεί ο ήχος του κλασικού κουαρτέτου (πρώτο βιολί, δεύτερο βιολί, βιόλα και τσέλο) σε συνδυασμό με το λαϊκό ηχόχρωμα του ακορντεόν. Έχουμε ετοιμάσει των κορυφαίων δημιουργών της χώρας μας που ερμήνευσε ο Στέλιος Καζαντζίδης όπως Μίκης Θεοδωράκης, Μάνος Χατζιδάκις, Σταμάτης Σπανουδάκης, Μάνος Λοΐζος, Βασίλης Τσιτσάνης, Χρήστος Νικολόπουλος, Απόστολος Καλδάρης, Θεόδωρος Δερβενιώτης, Τάκης Σούκας, Νάκης Πετρίδης, Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου, Πυθαγόρας, Κώστας Βίρβος, κ.ά., σε πρωτότυπες επανεκτελέσεις (όπως το ορχηστρικό σε ρυθμό Gipsy-Tango «Ζιγκουάλα» που έχει γράψει ο ίδιος ο Στέλιος Καζαντζίδης), ενώ ο συνδετικός κρίκος των συνθέσεων μου με την Ποντιακή καταγωγή του Στέλιου Καζαντζίδη, είναι η σύνθεση μου «Γενοκτονία» σε στίχους του Πασχάλη Μπούρα.

Θ.Α.: Πώς είναι να μοιράζεσαι τη σκηνή με καλλιτέχνες όπως ο James Brown και ο Goran Bregovic;

Ζ.Τ.: Είναι υπέροχη φανταστική εμπειρία και νιώθω τυχερή που έχω ζήσει τέτοιες εμπειρίες αυτά είναι δώρα για έναν καλλιτέχνη που σέβεται και αγαπά τη δουλειά του. Δε μπορώ παρά να νοιώθω ευλογημένη που δόθηκαν τέτοιες ευκαιρίες στην καλλιτεχνική μου πορεία!

Θ.Α.: Πώς άλλαξε η καθημερινότητά σας μετά την απαγόρευση των συναυλιών και των θεαμάτων γενικότερα;

Ζ.Τ.: Ζήσαμε πρωτόγνωρες εμπειρίες καινούργιος τρόπος ζωής, αυξήθηκε η έμπνευση και η όρεξη για μελέτη υπήρξαν, πολλές αυξομειώσεις της διάθεσης: στεναχώρια και πικρία για τις ατελείωτες ακυρώσεις από τη μια, χρόνος για νέες δημιουργίες και πολύ μελέτη από την άλλη, καθώς και αρκετός χρόνος με τον εαυτό μας για μια εσωτερική κουβέντα και μια αναθεώρηση του εσωτερικού μας κόσμου... Ελπίζω να βγούμε καλύτεροι άνθρωποι πιο σοφοί και πιο σκεπτόμενοι όλοι μας ύστερα από αυτή την απρόσμενη αβεβαιότητα που ζήσαμε ενάμιση χρόνο τώρα και να στραφούμε και σε αξίες της ζωής που είχαμε ξεχάσει. Εύχομαι η οικονομική κρίση που μοιραία ακλουθεί να περάσει όσο το δυνατόν πιο αναίμακτα από τις ζωές μας και να τη ξεπεράσουμε γρήγορα!

Θ.Α.: Μέσα σε αυτή την αβεβαιότητα, που ομολογουμένως κυριαρχεί στο επάγγελμα των μουσικών - και όχι μόνο - μπορείτε να κάνετε σχέδια για το μέλλον; Ποια είναι αυτά;

Ζ.Τ.: Δόξα τω Θεώ επειδή δεν ε περιμένω το τηλέφωνο να χτυπήσει για δουλειά αλλά χτίζω μόνη μου το επαγγελματικό μέλλον δεν έχω σταματήσει ποτέ να κάνω καλλιτεχνικά σχέδια! Αυτά δυναμώνουν την όρεξη μου για δουλειά για δημιουργία μου δίνουν έμπνευση και με φέρνουν πιο κοντά στον αληθινό μου εαυτό αυτόν που αγαπά τη μουσική με όλες της εκφράσεις της και δε φοβάται τη δουλειά. Για το καλοκαίρι και έχω κλείσει ήδη πολλές συναυλίες θα ανακοινώσω σε λίγες μέρες τις τελικές ημερομηνίες και περιοχές. Πιστεύω ότι η τέχνη γενικότερα θα έχει μια ανοδική πορεία. Η χύτρα έβραζε όλο αυτόν το καιρό της στασιμότητας και τώρα θα εκραγεί με πολλές ευχάριστες εκπλήξεις για τον πολιτισμό... Εύχομαι καλό καλοκαίρι σε όλους τους συνάδερφους μου και σε όλο τον κόσμο απαλλαγμένοι από τη μάστιγα της εποχής μας, τον κορωνοϊό!

ΤΑ ΠΕΡΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΝΤΕΧΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ!

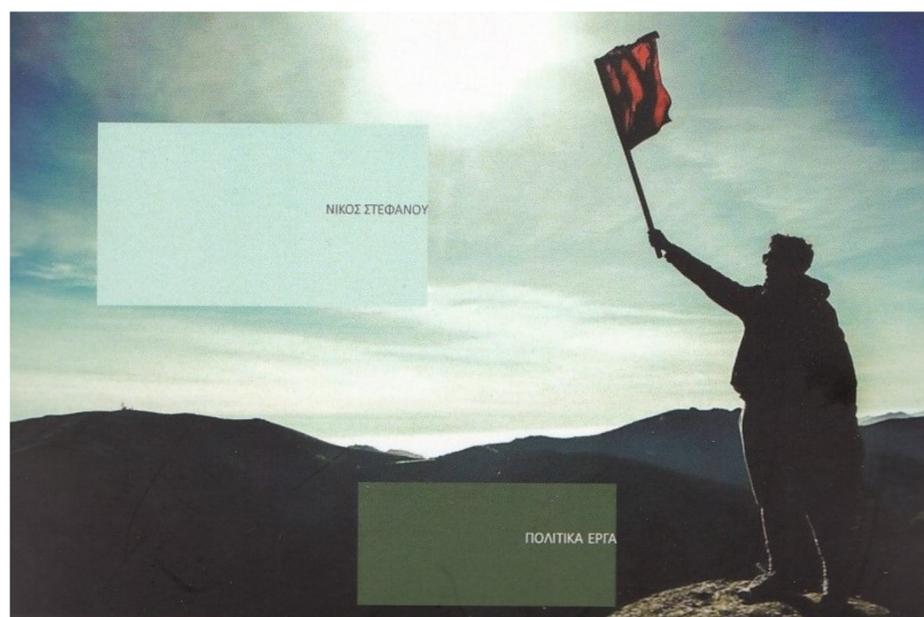
Η Τέχνη και τα πνεύματά της (1876), Νικόλαος Γύζης

<https://www.nationalgallery.gr>

Ελληνισμός - Μουσική**Καναδάς (Καραβασίλης) - Κωνσταντινούπολη (Καρά).****Η συνάντηση δύο κόσμων.*****"Μια μέρα θα νικήσει ο άνθρωπος". Γιάννης Ρίτσος**

Γράφει ο
μαέστρος
Δρ Χρήστος
Ηλ. Κολοβός

Πολιτικά Έργα του **Νίκου Στεφάνου**. Αποτελεί ιδιωτική έκδοση, άνευ χρονολογίας έκδοσης και διατίθεται δωρεάν. Κατά τύχη διαβάσαμε για αυτόν τον νέο συνθέτη από τον στενό μας συνεργάτη και φίλο, Θωμά Ταμβάκο. Τον αναζητήσαμε και σε λίγο καιρό λάβαμε ως δώρο το CD και τις παρτιτούρες των έργων. Άμεσος και ευγενής, ο Θεσσαλονικιός συνθέτης, έχει αρκετά έργα για σόλο όργανα, ορχήστρα, «ακαππέλλα» χορωδία, ηλεκτρονική μουσική κ.ά. Λίγο πάνω από μισή ώρα το ανέλπιστου λιμπρέττου αυτό CD σε τεχνοτροπία «αβάν γκάρντ», με προηχογραφημένο υλικό στα δύο από τα τρία έργα, αποτυπώνει τις έντονες πολιτικές του ανησυχίες.

Τα έργα: 1) *Οδοδείκτες / παραλλαγές και αντιθέσεις, θέσεις για το σήμερα και το αύριο* (για ορχήστρα, αφηγητές & προηχογραφημένο υλικό, έργο 21), 2) η *Νέα Έφοδος στον Ουρανό θα είναι οριστική* (κοντσερτίνο για πιάνο και ορχήστρα, έργο 26) και 3) *un mare di bandiere rosse...* (για κουαρτέτο φλάουτων, προηχογραφημένο υλικό και ηλεκτρονικά, έργο 27). Όλα καλύπτουν την πενταετία 2013-2018. Επηρεασμένος φανερά από τους συνθέτες του είδους, ξένους και Έλληνες, όπως ο Θάνος Μικρούτσικος στην *Καντάτα για την Μακρόνησο*. Και ο Στεφάνου αγκαλιάζει την μουσική του με κείμενα πολιτικά. Μεταξύ άλλων η επική Μαρία Δημητριάδη ακούγεται χαρακτηριστικά να προτρέπει *Τσάκισέ τον...* τον φασισμό. Στο κοντσερτίνο για πιάνο και ορχήστρα που γράφτηκε για τα 100χρονα της Οχτωβριανής Επανάστασης, απαιτείται η δεξιοτεχνία του σολίστα και ακολουθείται προγραμματικός χαρακτήρας, ενώ στο 3ο έργο δεσπόζουν οι μουσικές διαφωνίες και οι στίχοι του Ρίτσου που ονειρεύεται, *ότι μια μέρα θα νικήσει ο άνθρωπος / μια μέρα θα νικήσουμε για πάντα*.

Μία παρατήρηση όμως να μας επιτρέψει ο συνθέτης μας μόνο. Την επόμενη φορά να βάλει τόνους στις λέξεις. Χάνεται η μουσική των λέξεων και η μεγαλοσύνη τους δίχως τόνους και είναι δύσκολη η ανάγνωση και κατανόηση του κειμένου. Η ελληνική γλώσσα έχει τόνους, που και αυτό την κάνει γλώσσα μουσική.

Jakob Bangsø. Corigliano, Caravassilis, Siegel, Guitar Concertos, (Orchid Classics, 2020). Το εν λόγω ακρόαμα μάς το έστειλε σε ηλεκτρονική μορφή, μαζί με τις εσώκλειστες πολύ χρήσιμες πληροφορίες, ευγενώς, ο Δανός κιθαρίστας Jacob Bangsø κατόπιν παράκλησης του Ελληνοκαναδού συνθέτη Κωνσταντίνου Καραβασίλη (Constantine Caravassilis). Το έργο του Σαμιώτικης καταγωγής Καραβασίλη, το είχαμε ακούσει και στο παρελθόν σε ανύποπτο χρόνο. Τώρα όμως μια πιο προσεχτική ακρόαση μάς φανέρωσε καλύτερα διάφορες αρετές του συνθέτη. Το κοντσέρτο του χωρίζεται σε τέσσερα μέρη, «αργό» - «γρήγορο»

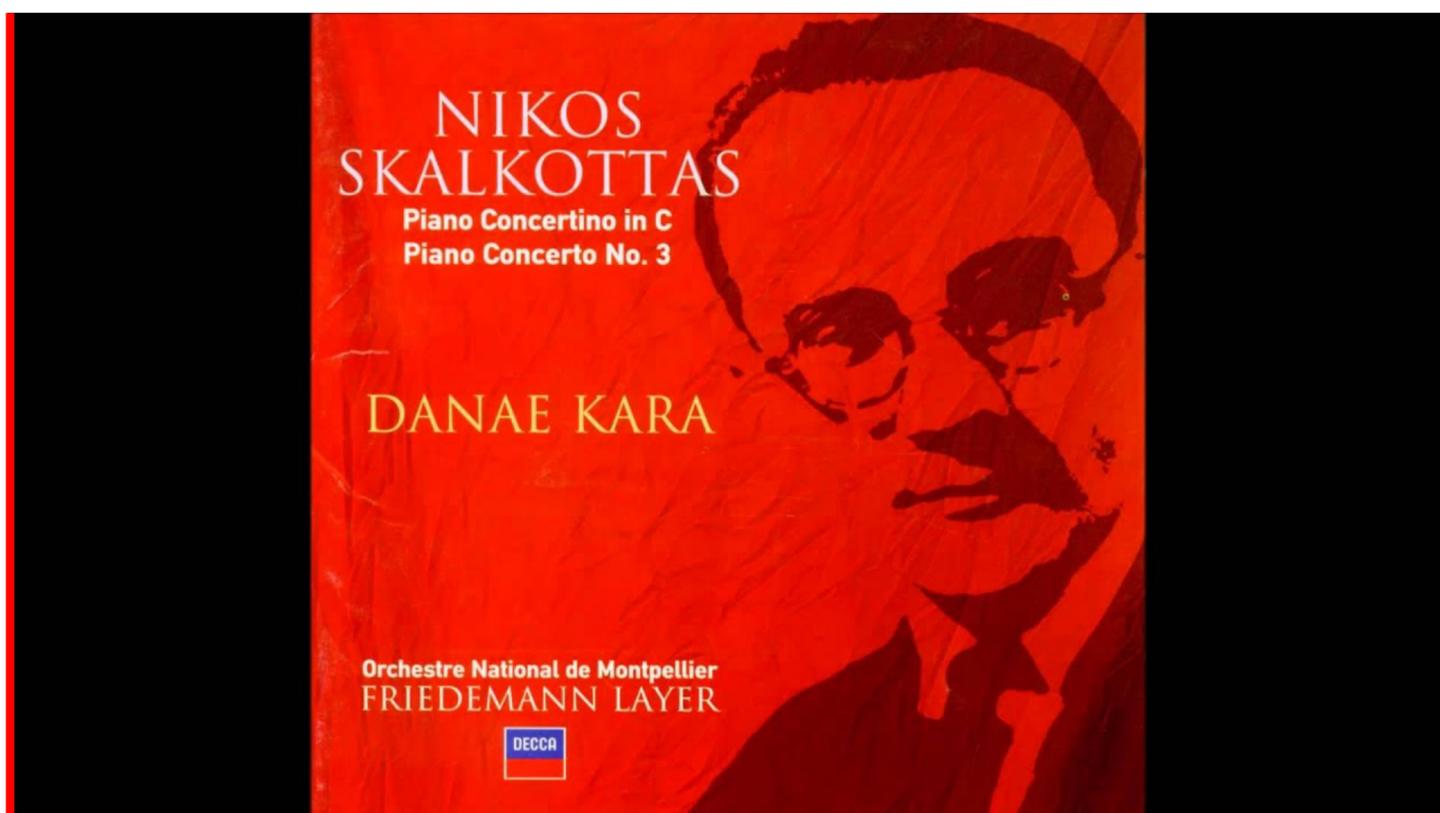
- «αργό» και «καντέντσα». Ο τίτλος του έργου είναι « Saudade », που σημαίνει «Νοσταλγία» στα πορτογαλικά. Και πώς να μην νοσταλγεί ο αγαπητός μας Καραβασίλης, αφού την περισσότερη ζωή του την έχει περάσει στο μακρινό Τορόντο του Καναδά, όπου απέκτησε πολύ γερές βάσεις, μέσω των εκεί σπουδών του. Ενδιαφέρον παρουσιάζει πώς στο 2ο μέρος του έργου ακούγεται το γνωστό παραδοσιακό τραγούδι «Κανέλα, κανελόριζα». Ένα τραγούδι που και ο Αρκάς, Κωνσταντίνος Κυδωνιάτης (1908-1996) χρησιμοποιεί αρκετές φορές στα έργα του. Το 2ο αυτό μέρος, «Presto e giocoso», δίνει την αίσθηση ενός «μότο περπέρτουο» και αφήνει πολύ έντονη μια σοβιετική αλλά Σοστακόβιτς επιρροή στο γράψιμο συνδυάζοντας μεταξύ άλλων αριστοτεχνικά τα χάλκινα με τα γρήγορα «περάσματα» των εγχόρδων. Το 1ο μέρος από την άλλη, δίνει έναν «σερένο» τόνο, δηλ. μια σοβαρότητα, που σε παραπέμπει σε μια εκκλησιαστική θύμηση, χρησιμοποιώντας έτσι την κιθάρα και τα μπάσσα για να μάς δώσει ένα βυζαντινό άκουσμα. Το 3ο μέρος ωστόσο, είναι ένα στατικό και ρέον μαζί μέρος. Η εντύπωση που σου δίνει είναι ενός χορικού από ένα εκκλησιαστικό όργανο, με ωραία σολιστική χρήση των ξυλίνων πνευστών και κάποιες φορές ένα

ακομπανιάρισμα της κιθάρας που δένουν τέλεια μεταξύ τους, και από κάτω μια «πεντάλ» των εγχόρδων. Ενώ στη χρυσή τομή του ακούγονται οι καμπάνες με τα κόρνα σε ένα φυσικότατο και πολύ γρήγορο «κρεσέντο». Το τελευταίο μέρος του έργου, το επονομαζόμενο «καντέντσα», ξεκινά με ένα ελεύθερο αυτοσχεδιαστικό μέρος από τον σολίστα, την «καντέντσα», αλλά μετά από λίγο μπαίνει και η ορχήστρα και περνώντας διάφορα θέματα από διάφορα όργανα δημιουργούνται μαζί με το σόλο και πολλά «οστινάτι», μια αέναη μινιμαλιστική διάθεση, καταλήγοντας σε μια σολ μινόρε, μέσα από ένα ολίγων τετάρτων «κρεσέντο» όλης της ορχήστρας, δίνοντας δύο «στραπάτες σέκκες» (ακκόρντα ξερά).

Εμείς περιμένουμε με αγωνία λοιπόν, το έργο του Ελληνοκαναδού μας συνθέτη βασισμένο στην Σαπφώ, το οποίο πρόκειται να εκδοθεί από μεγάλη δισκογραφική ετικέτα σύντομα, καθώς και να τον προτρέψουμε να μην σταματήσει αυτό που κάνει, διότι είναι στον σωστό δρόμο, έχοντας μια στέρεη τεχνική, έναν δικό του τρόπο γραψίματος και να είναι βέβαιος πως όσο τα έργα του παίζονται ζωντανά, τόσο καλύτερος θα γίνεται. Με βεβαιότητα βλέπουμε, να ανεβαίνει πολύ ψηλά και η πατρίδα μας να καμαρώνει, για ένα τέκνο της άξιο που έχει ξεχάσει κάπου μακριά της. Είναι πολυβραβευμένος από διάφορα ινστιτούτα και οργανισμούς του Καναδά, τα έργα του παίζονται σε πολλά μέρη του κόσμου και αναμένουμε και στην Ελλάδα να μάθουμε την μουσική του. Προτείνουμε από τη στήλη αυτή λοιπόν στην αγαπητή μας Δανάη Καρά, να ηχογραφήσει τα 4 κοντσέρτα για πιάνο του νεαρού μας συνθέτη, που για κάποιο έργο του νεανικό είχε εκφρασθεί με πολύ θετικά σχόλια στο μακρινό παρελθόν.

Όσον αφορά στα άλλα δυο έργα του δίσκου, μοιραία θα παρουσιασθούν σε άλλη ευκαιρία, μιας που η στήλη μας ασχολείται με τα της NEM. Δε χρειάζεται όμως διαφήμιση ο Κοριλιάνο (γενν. 1938), που και μόνο που δίπλα του στάθηκε ο Καραβασίλης (γενν. 1979), αυτό είναι μεγάλη τιμή για τον 40άρη συνθέτη μας.

Η δε «Σακόν» του Ζίγκελ, γενν. 1953 (μαζί με του Καραβασίλη, τα έργα τους ηχογραφούνται εδώ σε Παγκόσμια Πρώτη), στέκεται σε μια μελωδία 10 μέτρων που προσπαθεί ο συνθέτης να φέρει ξανά στο νου του και να την επεξεργαστεί, ενώ ανάλογη νοσταλγική διάθεση έχει και του Κοριλιάνο το έργο με τίτλο «Τροβαδούροι». Η ορχήστρα που συνοδεύει εξαιρετικά τον σολίστα είναι η Ορχήστρα Δωματίου του Ταλίν (Tallinn Chamber Orchestra), γνωστή για τις ηχογραφήσεις της σε έργα του Άρβο Πέρτ και διευθύνει η Kaisa Roose.

NIKOS SKALKOTTAS, Piano Concertino in C, Piano Concerto No. 3, Danae Kara (DECCA, 00289 476256 1, 2004). Στις 19/6/21, γινήκαμε μάρτυρες ενός πραγματικού άθλου. Η μόλις πέντε ετών «Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών» υπό τη δ/ση του Βύρωνος Φιδετζή, παρουσίασε σε δική του μουσικολογική επιμέλεια, τους 36 Ελληνικούς Χορούς του Σκαλκώτα στο Ηρώδειο - σε μια ιστορική για πολλούς λόγους εκτέλεση -, στο πλαίσιο των 200 χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση, αλλά και των ίδιων χρόνων συνεχούς δραστηριότητας της Νεοελληνικής μας Έντεχνης Μουσικής, το οποίο στους κόλπους του δέχτηκε περί τα 2/3 του ενθουσιώδους, όπως αποδείχτηκε, κοινού. Σημειώνουμε δίχως

διάλειμμα, λόγω των μέτρων για την πανδημία.

Αντίστοιχος άθλος υπήρξε σίγουρα και η ζωντανή εκτέλεση του 3ου κοντσέρτου του συνθέτη, που έλαβε χώρα στο Παρίσι, στα τέλη του 2003, με τη Δανάη Καρά, την Ορχήστρα του Κονσερβατουάρ των Παρισίων και μαέστρο τον Friedemann Layer, ο οποίος κρατεί το πόντιουμ και στη συγκεκριμένη ηχογράφιση με την πρώτης τάξεως Εθνική Ορχήστρα του Μονπελλιέ. Το συγκεκριμένο έργο είχε και στο παρελθόν παρουσιαστεί πότε από τρεις πιανίστες, ένας για κάθε μέρος - πρόκειται για ένα από τα μεγαλύτερα και δυσκολότερα της φιλολογίας (λίγο κάτω από 55'), μαζί με εκείνο του Μπουζόνι, που αγγίζει τα 80' -, πότε μόνο το 2ο μέρος του «Αντάντε Σοστενούτο». Το έργο είναι για σόλο πιάνο και 10 πνευστά και κρουστά. Περίεργοι τέτοιοι συνδυασμοί έχουν ξαναυπάρξει στο ρεπερτόριο, δηλ. να λείπουν τα έγχορδα λ.χ. όπως η «Μουσική Δωματίου II» (*Kammermusik II*), Κονστέρτο για πιάνο και 12 σόλο όργανα, έργο 36/1 (1924) του Χίντεμιθ, το «Δεκατέσσερεις» (*Fourteen*) για σόλο πιάνο και 13 μουσικούς του Τζων Κέιτζ, το Διπλό Κοντσέρτο για χάρψικόρντ και πιάνο με δυο ορχήστρες του Έλλιουτ Κάρτερ, ή το κονστέρτο αρ. 3, για σόλο πιάνο - ξυλόφωνο – βιμπράφωνο και μπατταρία, ΚΚ44 του Κωνσταντίνου Κυδωνιάτη κ.ά.

Η Καρά μελέτησε από τα χειρόγραφα του Σκαλκώτα, μιας που τα έργα ήταν ανέκδοτα. Δε χρειάζεται να τονίσουμε πως ένας Έλληνας καλλιτέχνης για να ηχογραφήσει στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, αλλά και για να πάει μπροστά, δεν είναι το ευκολότερο πράγμα, μιας που κανείς δεν τον βοηθάει και κάποιοι μέτριοι προσπαθούν με κάθε τρόπο να του ρίξουν την αυτοπεποίθηση και να τον πείσουν με αθέμιτους τρόπους, να μην προχωρήσει. Το 3ο κοντσέρτο του Σκαλκώτα, είναι άκρως πολυφωνικό και βασίζεται στην τέχνη της αντίστιξης, όπως μας την κληροδότησε ο Μπαχ. Η Καρά λέει χαρακτηριστικά πως η πιανιστική δεξιοτεχνία βασίζεται στο χειρισμό της πυκνής πολυφωνίας που σε συνδυασμό με την ορχηστρική εκμετάλλευση του οργάνου, δημιουργεί

υπέρμετρες δυσκολίες στον σολίστα. Το Κοντσερτίνο από την άλλη είναι ένα πυροτέχνημα. Ανάλαφρο και μικρό σε διάρκεια (κάτω των 17'), συνετέθη στα 1948, ένα χρόνο πριν το θάνατο του συνθέτη και πρωτοπαρουσιάστηκε 39(!) χρόνια μετά στο Ηρώδειο, με την ΕΣΟ της ΕΡΤ, υπό τον Μ. Καρύδη και σολίστα το Χριστόδουλο Χάλαρη. Πρόκειται για τονικό έργο σε νεοκλασική φόρμα με πυκνογραμμένο σολιστικό μέρος. Ρομαντικό 2ο μέρος και θύμησες ενός Μιγιά στο 1ο μέρος, όπως διαβάζουμε στο σημείωμα του δίσκου από τον Φρανκ Λανγκλουά, ενώ στο 3ο κυριαρχεί η ελαφρότητα, ο χορός και ο έντονος ρυθμός. Το ένα έργο από το άλλο απέχει 10 χρόνια, ικανά για τον ακροατή να σχηματίσει μια καλύτερη άποψη.

Η Καρά από την άλλη, δε χρειάζεται ιδιαίτερες συστάσεις, μιας που τα τελευταία 50 χρόνια και λίγο, με πολύ σκληρή δουλειά, πολλές τρικλοποδιές από διάφορους, οι οποίες την ατσάλωσαν και της έδειξαν το μοναχικό δρόμο που ακολουθεί όλη αυτήν τη ζωή της, με συνέπεια, σπάνιο ήθος, ταπεινότητα αντάξια του μεγέθους της και ποιότητα ως άνθρωπος τέτοια, που «βγαίνει» στο παίξιμό της, κατάφερε να κατακτήσει όχι μόνον τον τίτλο της «μεγάλης» πιανίστας και μουσικού, μα της «γράντ νταμ» του πιάνου μας. Και το γράφουμε με πάσα γνώση. Μην ξεχνάμε όμως, ότι έτσι πορεύτηκαν και οι δυο κατά την άποψή μας σημαντικοί Δάσκαλοί της. Ο Κυδωνιάτης με τον οποίο πέρασε πολλά μαθητικά χρόνια της δίπλα του σε εβδομαδιαία βάση, τόσο στο Ωδείο όσο και κατ' οίκον, για να εντρυφήσει στα μύχια της μουσικής και ο άλλος ο Μητρόπουλος, Δάσκαλος του Κυδωνιάτη, τον οποίο μελέτησε η Καρά επίσης σε βάθος, ερμήνευσε πλειστάκις και ηχογράφησε. Σε αυτούς ας προσθέσουμε και τον Σκαλκώτα, που ομοίως έζησε ασκητικά και ταπεινά, μέγιστος, και η Καρά τού αφιέρωσε αρκετά χρόνια από τη ζωή της για να φτάσει να μας τον δώσει στο ύψιστο επίπεδο. Κυριολεκτικά η δεξιοτεχνία της και η μουσικότητά της, την καθιστούν μοναδική. Ίδιον της παιδείας της και χαρακτηριστικό όλων των ερμηνειών της ανεξαρτήτως εποχής, στυλ, εθνικότητας συνθέτη και δυσκολίας. Σκαλκώτας και Καρά τιμήθηκαν με το «Χρυσό Μετάλλειο Ανδρέου και

Ιφιγενείας Συγγρού», απόφοιτοι του Ωδείου Αθηνών με πολύ γερές σπουδές στο εξωτερικό. Η Καρά τελειοποιήθηκε στην Τζούλλιαρντ (NY), έχει ηχογραφήσει ως τώρα 16 άλμπουμ με ξένους και Έλληνες συνθέτες, μεταξύ άλλων Μητρόπουλο, Σκαλκώτα, Σισιλιάνο, Χατζιδάκι, Μικρούτσικο, Μέντελσον, Μπραμς, τις 62 σονάτες του Τσιμαρόζα κ.ά., πολλά σε παγκόσμιες πρώτες ηχογραφήσεις. Έχει τιμηθεί με σημαντικά βραβεία και έχει εμφανισθεί σε δεκάδες χώρες, με πάρα πολλές ορχήστρες και μαέστρους πρώτης γραμμής περιοδεύοντας επίσης για μια 30ετία από την Λ. Αμερική ως την πρώην Σοβιετική Ένωση. Να σημειώσουμε, ότι πιάνο σπούδασε με την Μαρία Χαιρογιώργου και τον Τζέικομπ Λατάινερ, ενώ στη Τζούλλιαρντ διδάχθηκε επίσης σύνθεση και διεύθυνση ορχήστρας. Για 25 χρόνια δίδαξε και στο Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδας ως «artist in residence».

Για εμάς, η συναναστροφή της μας συνδέει με την προηγούμενη γενιά, τη δική της και των γονιών και δασκάλων μας στο Παλιό Ωδείο της οδού Πειραιώς, οι οποίοι είναι οι θεματοφύλακες των καλών στοιχείων των Δασκάλων τους. Μιας παραδόσεως που στις μέρες μας πολλοί λόγω αμορφωσιάς προσπαθούν να σβήσουν θεωρώντας εαυτούς αυθύπαρκτους και αυθεντίες. Μα χωρίς και την αγωνίστρια Δανάη Καρά - «θέλει αρετήν και τόλμην» να παραμείνεις σοβαρός, ευγενής, έξω από οτιδήποτε σε αποσπά, Ολυμπιονίκης στην πειθαρχία και στο υψηλότερο σκαλί - και τους Δασκάλους της, δεν θα υπήρχε καμιοιά Νεοελληνική Μουσική παράδοση. Αγαπητή κυρία Καρά, αναμένουμε τα επόμενα που μας ετοιμάζετε και ακόμη περισσότερα!

Καλλιθέα, 20/6/2021

* **Σημ. της Σύνταξης:** Στο προηγούμενο τεύχος, αρ. 2, ο "δαίμων του ηλεκτρολογίου" "επισκέφθηκε" το περιοδικό μας και "έφαγε" την 1η υποσ. του κειμένου του συγγραφέα η οποία αναφερόταν στον "Αμλέτο". Αυτή έλεγε: "Θα ακουστεί εφέτος ο Αμλέτος του Faccio από την «Παλαιά» Φιλαρμονική της Κέρκυρας το Μέγα Σάββατο το πρωί; Για να μην ξεχαστεί και «πεθάνει» διά παντός κατ' εντολήν άμουσων και απολίτιστων τριάκοντα λοιμωξιολόγων και «καμπόσων» ιδίου φυράματος κυβερνόντων, τον μνημονεύουμε και ανυπομονούμε να ξαναδακρύσουμε".

Χρήστος Ηλ. Κολοβός (διευθυντής ορχήστρας, ερευνητής): Διδάκτωρ ως υπότροφος του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ και των Ιδρυμάτων «Σταύρος Νιάρχος», “Perras, Cholette & Cholette” και της κυρίας Ν.Σ.Α. Νικητής του διεθνούς διαγωνισμού όπερας Φιλαρμονικής Ορχήστρας «Mahler» Βιέννης (2014). Σπούδασε (βιολί, διεύθυνση, θεωρητικά) σε Ελλάδα, Ολλανδία, Καναδά με: Τζουμάνη, Donderer, Δημητριάδη, Vis, Tien, Bellomia, Rivest, Κούκο κ.ά. εξειδικευόμενος στην όπερα και τη σύγχρονη μουσική. Βοηθός μαέστρος των: Τρικολίδη (9η Μπετόβεν), Καρυτινού («Γενούφα») κ.ά. Έχει εμφανισθεί από το Μόντρεαλ ως τη Μόσχα ως ρεσιταλίστ και μαέστρος. Από εικοσαετίας αφιερώθηκε στο έργο του Κωνσταντίνου Κυδωνιάτη, ερευνά την Νεοελληνική Έντεχνη Μουσική, γράφει και δημοσιεύει τακτικά εντός και εκτός συνόρων, δίνει διαλέξεις, εργάζεται ως επιμελητής σε ελληνικούς και ξένους εκδοτικούς μουσικούς οίκους. Επί 10ετία συνεργάστηκε με τον Τάκη Καλογερόπουλο. Δίδαξε στα: Fontys Conservatorium (Ολλανδία) και Μουσικό Γυμνάσιο - Λύκειο Ιλίου, ίδρυσε το «Κουαρτέττο Εγχόρδων Κυδωνιάτης» και διετέλεσε εξάρχων της Amsterdam Symphonie Orkest “Con Brio”.

ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΣ

Η έντεχνη χρήση άτεχνων διαχωρισμών

Γράφει και
εξηγεί ο
**Κώστας
Μπαλαχούτης**

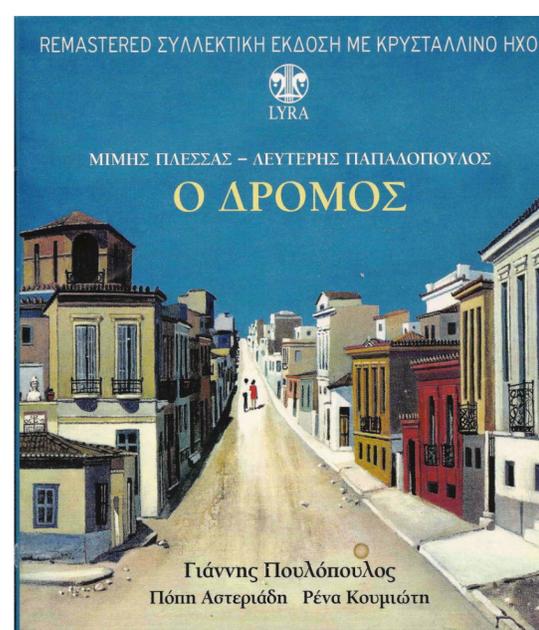
Στην ιστορία του τραγουδιού, και στην τέχνη γενικότερα, συχνά εμπνευσμένοι καλλιτέχνες υπερέβησαν διαχωριστικές γραμμές, δικλίδες και στεγανά, αποδεικνύοντας με το έργο τους ότι οι αφορισμοί και οι ταμπέλες μάλλον είναι κατασκευάσματα των ανέμπνευστων και ατάλαντων.

Ο αδόκιμος όρος «έντεχνος» αποδεικνύει του λόγου το αληθές. Και φυσικά δεν αναφέρομαι στον Μίκη Θεοδωράκη που τον θεσμοθέτησε αλλά σε όσους βάνουσα και καταχρηστικά τον οικειοποιήθηκαν. Κατοχυρώνεται ως έντεχνος ο Μάνος Χατζιδάκις και όχι ο Βασίλης Τσιτσάνης. Τιμώντας -δικαίως- τον πρώτο αδικούμε κατάφωρα τον δεύτερο. Και να σκεφτεί κανείς ότι ο ένας αγνοούσε τη χρήση των λαϊκών δρόμων ενώ ο δεύτερος κατείχε άριστα την πολύπλοκη και δύσβατη αυτή γνώση.

Τραγουδιστές με ελάχιστη τεχνική, ενίοτε και χωρίς συναίσθημα, ή τέλος πάντων μέτριας ποιότητας και εμβέλειας, κατατάσσονται ως έντεχνοι, ενώ ο Στράτος Παγιουμτζής, που εμπειρικά έκανε μανέ από οποιονδήποτε δρόμο και τέλι του μπουζουκιού και δεν χανόταν στιγμή στη διαδρομή, φιγουράρει ως λαϊκός, μη έντεχνος, και κατά μία έννοια άτεχνος.

Στο δύσκολο, απαιτητικό και αληθινά τεχνικό τραγούδι, όπως είναι το δικό μας λαϊκό, δημιουργοί ολκής, ο Κώστας Μάνεσης, ο Νίκος Γούναρης, ο Απόστολος Καλδάρας, ο Πυθαγόρας, ο Λευτέρης Παπαδόπουλος, ο Γιάννης Σπανός, ο

Μάνος Ελευθερίου, και βέβαια ο Μίκης και ο Μάνος, κατέστησαν σαφές ότι τα στρατόπεδα, τα χαρακώματα και οι φράξιες είναι δουλειά των «λίγων», των πονηρών. Για τους ερμηνευτές δεν χρειάζεται να πω περισσότερα... Καθαρόαιμοι λαϊκοί, όπως ο Μπιθικώτσης, αλλά και ο Καζαντζίδης, ο Γαβαλάς, ο Περπινιάδης, η Λίντα, η Λύδια, η Πόλυ Πάνου... όσες φορές κλήθηκαν να ανταποκριθούν σε έντεχνα μονοπάτια το έπραξαν με χαρακτηριστική άνεση και τρανταχτά αποτελέσματα...

Ακόμα και το ελαφρολαϊκό που, όπως και το αρχοντορεμπέτικο, μεταμορφώθηκε από κάποιους που είχαν τους λόγους τους σε ρετινιά και σπύλωμα, όταν βρίσκεται στα χέρια του Μίμη Πλέσσα, του Ζακ Ιακωβίδη, του Γιώργου Κατσαρού, του Γιάννη Σπανού, του Γιώργου Χατζηνάσιου, του Πυθαγόρα, του Προέδρου -ένας είναι ο πρόεδρος- και τόσων ακόμη, αποδοσμένο από φωνές ικανές και μεστές από συναισθήματα, έδωσε δείγματα που μπήκαν για πάντα στις καρδιές του κόσμου, που συγκινούν ακόμη και τις νεότερες γενιές. Θυμάμαι τον Θόδωρο Δερβενιώτη να μου εκφράζει τον θαυμασμό και τη «ζήλια» του για την πένα του Αττίκ, του Σακελλάριου, του Τραϊφόρου, για τις μελωδίες του Σουγιούλ, για τη ζεστή ερμηνεία της Δανάης.

Το σήμερα του τραγουδιού σαφώς και είναι μπερδεμένο. Προσωπικά, εδώ και χρόνια, μέσα απ' την γενικότερη αρθρογραφία και μουσική δράση μου, μαζί βέβαια και με ακριβούς συνοδοιπόρους, προσπαθούμε να καταγράψουμε και να φωτίσουμε την ιστορία, από την άλλη όμως επιθυμούμε να ανιχνεύσουμε τα σημάδια και τους εκφραστές της εποχής μας. Ακόμα κι αν δεν συμμεριζόμαστε απόλυτα τον ρόλο και τη στάση τους, θέλουμε να σταθούμε απέναντί τους, να μας μιλήσουνε, να τους πούμε τα δικά μας, τα μπράβο και τις ενστάσεις μας, να προβάλουμε νέους μάγειρους, με τα αλάτια και πιπεριά τους, να ανακατέψουμε δυνατά το καζάνι, να νοστιμίσει το φαγητό.

Αυτή είναι η πρόθεση, ο στόχος. Ο χρόνος που δεν λαδώνεται, ούτε έχει ύποπτα κίνητρα, συχνά δικαίωσε τους αδικαίωτους στην εποχή τους, σεβάστηκε πονήματα και έργα που οι ταμπέλες προσπάθησαν, μάταια παρά τις πρόσκαιρες νίκες, να αμαυρώσουν.

Ο Κώστας Μπαλαχούτης είναι διακεκριμένος ερευνητής του ελληνικού τραγουδιού με πλούσια συγγραφική δραστηριότητα. Μελέτες, λευκώματα, ημερολόγια και βιογραφίες του έχουν κερδίσει την αγάπη και εκτίμηση του κοινού ενώ έχουν αποσπάσει εξαιρετικές κριτικές. Επί μακρόν διετέλεσε υπεύθυνος ύλης του μουσικού περιοδικού Δίφωνο του οποίου στη συνέχεια ανέλαβε και την διεύθυνση. Επίσης υπήρξε εμπνευστής και διευθυντής του μουσικού περιοδικού Όασις. Παράλληλα ασχολείται με την τηλεόραση και το ραδιόφωνο ενώ έχει επιμεληθεί σειρά ευρηματικών και δισκογραφιών έργων (συλλογές, πορτραίτα). Επίσης έχει μια μεστή παρουσία ως στιχουργός με εξαιρετικές συνεργασίες και τραγούδια που αγαπήθηκαν. Είναι υπεύθυνος μουσικών θεμάτων στο www.ogdoo.gr από την πρώτη μέρα της λειτουργίας του μέχρι και τις μέρες μας.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟΙ ΤΗΣ

Η συντεχνία των μουσικών

Γράφει ο
**Γιώργος
Κωτσίνης**

Η παραδοσιακή μουσική, το δημοτικό τραγούδι και ο παραδοσιακός χορός, είναι άρρηκτα συνδεδεμένα, όπως συνέβαινε σε παλαιότερες εποχές με το τρίπτυχο μέλος, λόγος, όρχησις. Το σχήμα αυτό αποτελείται από στοιχεία πολιτισμού που μεταβιβάζονται από γενιά σε γενιά με τον λόγο ή το παράδειγμα. Οι σκοποί, τα τραγούδια και οι χοροί αποτελούν το υλικό της παράδοσης, το οποίο διαμορφώνουν, διατηρούν και μεταφέρουν οι φορείς της: μουσικοί, τραγουδιστές, χορευτές και κοινό. Τα πολιτισμικά αυτά είδη του λαϊκού πολιτισμού παρουσιάζουν αισθητικό αλλά και κοινωνικό ενδιαφέρον. Το υλικό οφείλει την τεράστια πολυμορφία και ποικιλία του στους μετασχηματισμούς των σταθερών και μεταβλητών στοιχείων του (παράγοντες που θα μας απασχολήσουν σε επόμενο άρθρο), είναι δε, συνυφασμένο με το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο που τα παράγει και τα μεταφέρει. Ένα υποσύνολο των φορέων της μουσικής και του τραγουδιού με διακριτά χαρακτηριστικά αποτελούν οι ομάδες των επαγγελματιών μουσικών και τραγουδιστών. Η διάκριση αφορά ίσως την παραγωγή πιο επεξεργασμένων και σύνθετων μορφών (σκοπών και τραγουδιών), ωστόσο, τα μέλη της αναπτύσσουν παράλληλα κοινωνικές σχέσεις και έναν ιδιαίτερο τρόπο οργάνωσης μέσα στον θεσμό των συντεχνιών.

Στο παρόν άρθρο θα αναφερθούμε στην συντεχνία των μουσικών, μέσα από ένα παράλληλο «υλικό», παραδόσεων, παροιμιών, αινιγμάτων και συντεχνιακής γλώσσας, στοιχεία που συγκροτούν μια συνθηματική και αινιγματική «γλώσσα», που χρησιμοποιείται σαν κώδικας επικοινωνίας και

καθρεπτίζει τη συγκρότηση συστήματος αξιών, κανόνων και προσδοκιών.

Η λέξη σινάφι προέρχεται από το τουρκο-οθωμανικό *esnaf* και αναφέρεται σε συνεταιριστική οργάνωση καθώς και τους ανθρώπους που συμμετείχαν σε μια τέτοια οργάνωση, δηλαδή τους τεχνίτες και τους εμπόρους (Τοντόροφ, 1986, σ. 156). Στην ουσία σινάφια είναι οι συντεχνίες, θεσμός ομάδων ανθρώπων που συμμετέχουν σε κοινή παραγωγή και διακίνηση προϊόντων, οι οποίες οργανώθηκαν την εποχή της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και του Βυζαντίου. Η συντεχνιακή οργάνωση αποτέλεσε το βασικό σύστημα παραγωγής και διακίνησης προϊόντων, καθώς και κοινωνικής οργάνωσης στο οθωμανικό κράτος.

Στον απόηχο των συντεχνιών οργανώνονται και οι επαγγελματίες μουσικοί, με σκοπό την εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών ζωής για τα μέλη τους και ανέπτυξαν στους κόλπους της συντεχνίας στοιχεία αντίστοιχα με εκείνα του κοινοτισμού. Πυρήνες της συντεχνίας αποτελούν τα συγκροτήματα με αυστηρή δομή και ιεραρχία, όπου ως πρωτομάστορας αναλάμβανε ο κλαρινίστας ή ο βιολιστής (ανάλογα με την περιοχή) και είχε αρμοδιότητες, εκτός το παίξιμο, το «κλείσιμο δουλειών», την πρόσληψη νέων μελών, αλλά και την εκπαίδευση κάθε μέλους. Επομένως κάθε μέλος είχε με τον πρωτομάστορα μια σχέση δασκάλου - μαθητή. Τις περισσότερες φορές τα μέλη είχαν δεσμούς συγγένειας, είτε εξ αίματος, είτε εξ αγχιστείας (κουμπαριές κ.λπ.). Οι ισχυροί δεσμοί οικογένειας σε συνδυασμό με τις δομές της συντεχνίας ανέπτυξαν την αλληλεγγύη στα μέλη των συγκροτημάτων.

Η μελέτη αρχείων, δηλαδή των κατάστιχων της συντεχνίας, μαρτυρούν τη συνοχή και την κοινωνική της διάσταση, ενώ σε γενικές γραμμές ισχύουν παρόμοια με τις άλλες συντεχνίες. Η ύπαρξη άγραφων, αλλά και γραμμένων κανονισμών ίσως υποδηλώνει την εκδήλωση τάσεων αθέμιτου ανταγωνισμού, όπως παρατηρούμε στο παρακάτω απόσπασμα κανονισμών συντεχνίας σε

φιρμάνι: *Ο ένας μαΐστρορ να μη χαλά ποτέ το παζάρι του άλλου κατηγορώντας το πράμα του. Να μην ξεμυαλά ο ένας του άλλου τον κάλφαν (βοηθό) και το τσιράκι (μαθητευόμενο).* (Τοντόροφ, 1986, σ. 321). Η ένταξη στα συγκροτήματα, κι αυτά στην εκάστοτε τοπική μουσική συντεχνία, αναβάθμιζε τον επαγγελματία μουσικό και τον διέκρινε από τον «ελεύθερο» αλλά αγνοημένο λαϊκό μουσικό π.χ. τον βοσκό με την φλογέρα ή τον αγρότη που τραγουδάει ταυτόχρονα με την εκτέλεση της εργασία του. Θα λέγαμε ότι η υπηρεσία ήταν μια κατάσταση ανώτερη της ελευθερίας, γιατί έφερνε στον μουσικό εκτίμηση και οικονομικές απολαβές.

Ο Λουκάτος ορίζει την παροιμία ως εξής: «παροιμία είναι ο μικρός έμμετρος ή πεζός λόγος που διατυπώνει παραστατικά και συχνότατα αλληγορικά μια σοφή γνώμη, μια διαπίστωση, μια συμβουλή, που επαναλαμβάνεται στον καθημερινό λόγο σαν επιχείρημα ή παράδειγμα». Συνήθως τα γνωμικά επικυρώνονται με την παράθεση μαζί με την παροιμία ή την παροιμιακή φράση του ονόματος αυτού που την είπε (Βαλλερισμός).

Το Δ.Σ του Συνδέσμου μουσικών Αθηνών – Πειραιώς «Η Αλληλοβοήθεια». Από τ' αριστερά: Ορθιοι, Στ. Περπινιάδης, Γιαν. Αντιλαβίς, Γιωρ. Μπαμπακάς ή Κουτουρούς, Αντρέας Χαρμαλιάς, Γιωργ. Σαρίδης ή Ασκεράκης. Καθιστοί: Γιωρ. Μπουρνάμπασης, Βαγγελ. Σωφρονίου, Μήτσος Λορέντζος ή Μπαρούς, Γιαν. Δραγάτσης ή Ογδοντάκης, Γρηγ. Ασίκης, Γιαν. Ζαφειρόπουλος.
Αθήνα 30.6.1939. (Αρχείο Α. Νιάρχου)

Χρησιμοποιούνται για να εξηγήσουν, να αιτιολογήσουν και να ερμηνεύσουν αλλά κυρίως συνοδεύονται από συμπεριφορά και επιβάλουν συμπεριφορά. Γι' αυτόν που προσπαθεί να τα έχει καλά με όλους λέγεται:

και με το Γιάννη Γιάννης και με τον Ασάν Ασάνης (Κουμζής),

ή όταν ρωτούσαν οι αντάρτες τους οργανοπαίκτες:

– *εσείς με ποιους είστε;*

απαντούσαν

– *με τ' εσάς!*

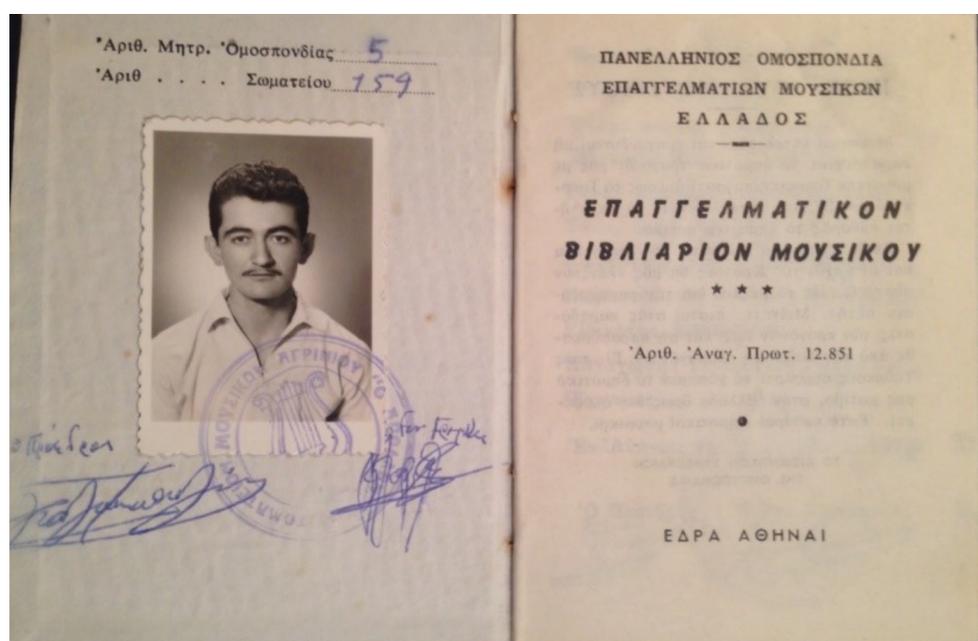
Αν η δουλειά είχε και μια πρόσθετη μικρή εξυπηρέτηση π.χ. να πάρουν την νύφη με πατινάδα, ο μάστορας απαντούσε στη δυσανασχέτηση των άλλων μουσικών:

*δυο φορές κουκιά με λάδι (Ζούμπας). Δηλαδή το πιάτο κουκιά με λάδι είναι ταπεινό, αλλά με δυο πιάτα χορταίνεις. Στην περίπτωση που οι απολαβές δεν ήταν πολλές ο πρωτομάστορας προσπαθούσε να «μαζέψει» το συγκρότημα υπενθυμίζοντας την σχέση αλληλοβοήθειας: *μαζί με τα πολλά, μαζί και με τα λίγα (Τζούμας).**

Βέβαια ο πρωτομάστορας - «συγκροτηματάρχης» ελέγχεται αυστηρά ως προς την αποτελεσματικότητά του να κλείνει καλές δουλειές. Χαρακτηριστικά κάποτε ψάχνοντας έναν λαουτιέρη να του δώσω την αμοιβή του, έκανα το λάθος και τον έψαξα ρωτώντας έναν άλλον λαουτιέρη που θεωρούσε τον εαυτό του καλύτερο και πιο άξιο. Μου είπε λοιπόν την παροιμία: *άλλος για το φόνο κι άλλος για τη γαϊδούρα (Μπάλλας).* Και εξήγησε, ότι αν σκοτώσεις άνθρωπο θα πάρεις για δικηγόρο κάποιον σαν τον Λυκουρέζο για να σε γλυτώσει, ενώ αν σου κλέψουν τη γαϊδούρα, σου κάνει κι ένας κατώτερος και φθηνότερος δικηγόρος. Γι' αυτό όταν ορισμένοι μουσικοί έχουν ξεμείνει από δουλειά και ψάχνουν, προκειμένου να μην πέσει η φήμη τους, ρωτούν: *μήπως υπάρχει κανένα «επικίνδυνο»;* (Κοττάς). Κι αν κάποιος τους προσβάλλει λέγοντάς τους ότι δεν

έχουν μεγάλη εμβέλεια στο ρεπερτόριο απαντούν: ο κόκορας λαλάει στην κουτσουλιά του. Δηλαδή, είναι σημαντικοί για τον τόπο τους και για το μοτίβο που υπηρετούν. Άλλωστε κάθε μελίσι έχει τη βασίλισσά του (Ζώτος), και κάθε Άγιος έχει τ' όνομά του (Κουμζής). Και όταν κάποιος είναι ανάξιος... αλλοίμονό του. Μέσω της παροιμίας, του γίνεται αυστηρή σύσταση (τιμπίχι): *κότα που δεν γεννάει κόφτηνα!* (Αθανασιάδης).

Όταν βρεθούν μουσικοί «ξένοι» στο συγκρότημα, δηλαδή διαφορετικού μοτίβου και νοοτροπίας αυτοί κάνουν «κόμμα» και δημιουργούν προβλήματα, όπως συμβαίνει σε μία αγέλη με σκυλιά, όπου εάν κάποια από αυτά τρώνε αυγά, κάνουν υποομάδα προς αναζήτησή τους. *Τα σκυλιά που τρων αυγά γνωρίζονται, λοιπόν* (Κουμζής). Κάποιοι έχουν χαρακτήρα που «δεν τρώγεται με τίποτα», γιατί *το σκυλί δεν γίνεται πίττα* (ακόμα και στην κατοχή που έβαζαν οποιοδήποτε κρέας στην κρεατόπιττα, δεν έβαζαν ποτέ σκυλί - Αθανασιάδης). Εάν κάποιος προσπαθούσε, αλλά παρόλη την προσπάθεια δεν του «έβγαινε» με τίποτα κάτι ορθόν και σωστό, είναι γιατί *τέτοιο ασκί, τέτοιο τυρί βγάζει* (αν το τουλούμι είναι π.χ. από δέρμα σκύλου, το τυρί βρωμίζει - Ζούμπας). *Καλό τυρί σε σκύλινο τομάρι* (Κουμζής) γίνεται; Δεν γίνεται!

Αρχείο Γ. Κωτσίνη

Φυσικά μεγαλύτερο πρόβλημα αποτελούσε η ασυνέπεια στις δουλειές. Παροιμίες με μεταφυσική διάσταση φόβιζαν όποιον είχε σκοπό να «γελάσει» το συγκρότημα και να πάει σε καλύτερη δουλειά: *η πρώτη δουλειά είναι του Θεού, η δεύτερη του διαόλου* (Μπούρμπος), δηλαδή την πρώτη στη φέρνει ο Θεός γιατί δεν έχεις, ενώ την δεύτερη στη βγάζει ο διάβολος σαν δίλημμα. Σε κάθε προσφορά υπάρχει ένα ρίσκο και μπορεί αυτή, εάν είναι υψηλή, να απορριφθεί. Έτσι πρέπει να διευκρινιστεί εξ αρχής ποια από τις δύο οικονομικές πρακτικές θα ακολουθηθούν: *με το μάτι ή με το ράμμα;* (Φιλιππίδης), διότι, άλλη τιμή έχει ένας τοίχος που χτίζεται με την χρήση ράμματος κι άλλη όταν χτίζεται μόνο με το μάτι.

Τα καυστικά σχόλια δεν λείπουν όταν κάποιος προκαλεί την κοινότητα της συντεχνίας με υπέρμετρη επίδειξη πλούτου. Μια φορά πέρασε φημισμένος κλαρινίστας μπροστά από το καφενείο μουσικών στη Μενάνδρου με την καινούρια του Μερσεντές και ακούστηκε ο Θανάσης Χαλιγιάννης να λέει: *τι τη θέλ' τη Μερσεντές; Το σπίτι του μέσα όλο λακκούβες.*

Ωστόσο, πέρα από το καλαμπούρι, οι μουσικοί προβάλλονται μέσα από τα γνωμικά τους με χαρακτήρα καλοσυνάτο κι αισιόδοξο και ταυτόχρονα πονηρό και σπιρτόζο και ροπή προς την βωμολοχία. Αν κάποιος έδειχνε ασέβεια στους μεγαλύτερους τον ρωτούσαν: *έμαθα να μαστορεύω και γ. τον μάστορά μου; Το «σέβας» στους θρυλικούς μουσικούς φαίνεται και από την φράση: «η τελευταία πρόβα έγινε στη Βελτσίστα το 1930. Κίτσος Χαρισιάδης, Δράμπαλος, Μητσο-Χαλκιάς».* Μετά από αυτήν την ιστορική πρόβα, τι πρόβες να κάνουμε εμείς; (σαν επιχείρημα ώστε να αποφεύγονται οι παραπανίσσιες πρόβες). Οι ηλικιωμένοι μουσικοί έβρισκαν τρόπο να παραμείνουν στις δουλειές, στην «επικαιρότητα». Δεν μπορούν να πηγαίνουν συγκροτήματα αποτελούμενα αποκλειστικά μόνο από νέους... *σαράντα παλικάρια κι ένας γέροντας* (Τζιβάρας). Ο γέροντας υποδεικνύει τα κατατόπια και συμβουλεύει ή χρησιμοποιεί την πείρα του, ώστε να «ξεγλιστρήσει» το συγκρότημα από μια

δύσκολη κατάσταση. Σε μια βάφτιση παραπονέθηκαν στον Κλη Χαλκιά, ότι ο ήχος δεν ήταν καλός, τα όργανα ξεκούρδιστα και οι μουσικοί δεν ανταποκρίνονται στο ρεπερτόριο παρ' όλο το υψηλό ποσό που ζήτησαν. *Τα νέα δεν τα ήξεραν τα παλιά δεν τα θυμόνταν* (Μπατζής). Τότε ο Κλης έδωσε την ανακουφιστική εξήγηση: *με τέτοια αρχοντική βάφτιση που κάνατε σας βρήκε μάτι κακό! Ευτυχώς... που πήγε στα όργανα και δεν πήγε στο παιδί!*

Κάποτε το σωματείο μουσικών «Η Αλληλοβοήθεια» υποχρέωνε τους καταστηματάρχες κέντρων διασκέδασης με ζωντανή μουσική, να εντάσσουν στο συγκρότημα κι ένα γέροντα που δεν είχε σύνταξη. Έτσι προσλάβανε τον Κώστα Ρούκουνα, γεροντάκι πια, κι έπαιρνε κι αυτός ένα μεροκάματο χωρίς να τραγουδάει. Καθόταν σε ένα γωνιακό τραπεζάκι χωρίς να προσφέρει κάποια άλλη υπηρεσία (Καρατάσος). *Πέντε κι ένας έξι* (Κουμζής). Όταν όμως δεν γεμίζει κόσμο το μαγαζί, σίγουρα ευθύνεται η έλλειψη διαφήμισης, λόγω της τσιγκουνιάς του καταστηματάρχη. Κι όταν αυτός διαμαρτυρόμενος αρνιόταν να ξοδέψει χρήματα για διαφήμιση, λέγοντας ότι το μαγαζί του έχει καλό όνομα, είναι αρκετά γνωστό και δημοφιλές, άρα ευθύνονταν οι μουσικοί για την κατάσταση, έπαιρνε την απάντηση: *την Κυριακή όλοι ξέρουν ότι έχει εκκλησία. Η καμπάνα όμως κτυπάει!* (Αραπάκης).

Όσο για τη μουσική παιδεία, ο μαθητής δεν πρέπει να δυσανασχετεί και να κάνει υπομονή γιατί: *είναι μες στ' αμπέλι αλλά δεν έχει φάει ακόμη σταφύλι!* (Πετρολούκας). Το σταφύλι αν και έχει πάρει το σχήμα, τη μορφή και το χρώμα του, είναι ακόμη ξινό.

Επειδή μακρηγορούμε και τα στοιχεία και τα συμπεράσματα είναι πολλά, θα συνεχίσουμε σε επόμενο άρθρο, για να έχουμε *καλά τελειώματα!* Ευχή που δίνονταν σε κάθε αρχή γλεντιού και δήλωνε τους κινδύνους αυτής της δουλειάς, ειδικά κατά τα τελειώματα. Πριν κάνω όμως σλάμα (να σωπάσω) και τζάλα (να φύγω), θα υπενθυμίσω κάποια φιλολογικά και λαογραφικά στοιχεία.

Το Πανελλήνιο Σωματείο Καραγκιοζοπαικτών (Αρχείο Γ. Κωτσίνη)

Τα κοινά στοιχεία που παρατηρούνται ανάμεσα στα ομηρικά κείμενα και στο δημοτικό τραγούδι δεν αποτελούν απλώς «επιβιώματα» (τα περιβόητα «εγκαταλείμματα» του Ν. Πολίτη), αλλά υποστηρίζεται η άποψη ότι ο Όμηρος δανείστηκε στοιχεία από τα δημοτικά τραγούδια της εποχής του. Να επισημάνουμε ότι στον Όμηρο αντανακλάται και η αντίληψη της κοινωνίας που ζει ο ποιητής, ότι οι άνθρωποι είχαν σε μεγάλη υπόληψη τους άξιους αοιδούς και το έργο τους. Καλλιτέχνες όπως ο Δημόδοκος κατέχουν σημαντική κοινωνική θέση και αυτό φαίνεται με διάφορους τρόπους, όπως από την χρήση επιθέτων που εγκωμιάζει ο ποιητής τον αοιδό («Τιμημένος», «φημισμένος», «θείος», «μυθικός», «θεόπνευστος»), από τους επαίνους που του επιφυλάσσει ο ποιητής μέσω του Οδυσσέα, («όλοι οι θνητοί οφείλουν σέβας και τιμή», «εσένα ξεχωρίζω από όλους τους θνητούς», «θα ομολογήσω σε όλους... θεός... σου χάρισε το θείο τραγούδι»), αλλά και από την ίδια τη θέση που λαμβάνει με επισημότητα ο Δημόδοκος (στο κέντρο) και το εκλεκτό κέρασμα που του προσφέρουν. Άλλωστε, η καλή αμοιβή είτε σε είδος, είτε σε χρήμα, από την αρχαιότητα ως σήμερα, επικυρώνει την αξία του καλλιτέχνη.

Αντίθετα στις μέρες μας, βιώνουμε την απαξίωση, με την επίσημη πολιτεία να προσπαθεί με κάθε τρόπο να εκφράσει την περιφρόνηση της γι' αυτή τη μερίδα των επαγγελματιών μουσικών... γι' αυτό το σινάφι... ίσως οδηγούμαστε στον έλεγχο και τη χειραγώγηση του κλάδου αυτού, σε μια πορεία προς το ομοιόμορφο και τον εξωραϊσμό του παγκόσμιου.

Καλά τελειώματα λοιπόν!

Ο Γιώργος Κωτσίνης κατάγεται από τη Στρατίνιστα Πωγωνίου Ιωαννίνων, όπου και μυήθηκε στην ελληνική παραδοσιακή μουσική. Μαθήτευσε στο κλαρίνο σε κορυφαίους πρακτικούς λαϊκούς οργανοπαίχτες και είναι διπλωματούχος Βυζαντινής Μουσικής. Επί σειρά ετών δίδαξε κλαρίνο στα Μουσικά Γυμνάσια - Λύκεια Παλλήνης, Αλίμου και Ιλίου. Με πλούσια εκπαιδευτική δράση σε σεμινάρια παραδοσιακής μουσικής και χορών, έχει συνεργαστεί στον τομέα αυτό, με το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (σχολ. έτος 2005-2006), το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, την Ακαδημία Sibelius της Φινλανδίας, το Ωδείο Αθηνών και πλήθος πολιτιστικών συλλόγων στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Συνεργάστηκε, επίσης, με την Ελληνική Τηλεόραση ως μουσικός υπεύθυνος στον κύκλο εκπομπών παραδοσιακής μουσικής «Εμείς οι λαλητάδες». Είναι καλλιτεχνικός διευθυντής του Τομέα Παραδοσιακής Μουσικής στο Ωδείο «Φίλιππος Νάκας», αποτελεί κεντρικό μέλος του Αρχείου Ελληνικής Μουσικής, ενώ έχει σταθερή συνεργασία, ως μουσικός επιμελητής, με το Θέατρο Ελληνικών Χορών "Δόρα Στράτου". Είναι τελειόφοιτος στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) και έχει συγγράψει το βιβλίο: *Μελίσματα - ή τέχνη του έλληνοκλαρίνου σε είκοσι εννέα μουσικές καταγραφές παραδοσιακών σκοπών*, εκδ. Φ. Νάκας, Αθήνα, 2004 και το: *Άβάντι Μαέστρο, Η Μουσική μέσα από το Θέατρο Σκιών*, εκδ. PANAS MUSIC, Αθήνα, 2017.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ “ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ”

Γράφει ο
**Γιάννης
Χατζής**

Ο Αριστοτέλης γεννήθηκε στα Αρχαία Στάγειρα της Μακεδονίας το 384 π.Χ. Οι γονείς του, Νικόμαχος και Φαιστιάδα, ήταν γιατροί του βασιλιά Αμύντα της Μακεδονίας. Ήταν λοιπόν φυσικό επόμενο να γνωρίσει και ο ίδιος την ιατρική επιστήμη. Όμως σε νεαρή ηλικία χάνει και τους δύο γονείς του και αναχωρεί για την Αθήνα. Γράφεται στην Ακαδημία του Πλάτωνα και μελετά κοντά του επί 20 συναπτά έτη. Μετά το θάνατο του Πλάτωνα ιδρύει την δική του σχολή "Περιπατητική". Άφησε πίσω του σπουδαία συγγράμματα εκ των οποίων τα περισσότερα σώζονται ολόκληρα ως τις μέρες μας. Στο σύγγραμμά του "Περί ψυχής" αναλύει την ανθρώπινη υπόσταση αλλά και τα είδη της ψυχής.

“Εντελέχειαν πρώτην σώματος φυσικού οργανικού δυνάμει ζωήν έχοντος. Την δε εντελέχειαν ακουστέον αντί του είδους και της ενέργειας.”

Τρία είδη ψυχής: 1) Φυτική 2) Αισθητική 3) Νοερά. Το δε σώμα είναι το όργανο της ψυχής. Πάσα ψυχή εντελέχεια εστί σώματος φυσικού οργανικού. Τριμέρεια της ψυχής. Σώμα + Ψυχή + Νους.

Στην Νέκυια ο Όμηρος παρουσιάζει τον Οδυσσέα βλέποντας τη σκιά (φάντασμα) του Ηρακλή. Ο Πρόκλος στην Πολιτεία του Πλάτωνα μας παρουσιάζει τρεις υποστάσεις του Ηρακλέους α) τον Ηρακλή που έζησε επί της γης β) τον Ηρακλή σαν φάντασμα και γ) τον θείον και ουράνιον αθάνατον Ηρακλή. Αυτό μας αποκαλύπτει ότι ο άνθρωπος δεν είναι κάτι απλό αλλά

πολυσύνθετο ον.

Ποια εφόδια είναι απαραίτητα για την κατανόηση της Μελέτης του "Περί ψυχής".

Σοβαροί μελετητές του Αριστοτέλη είναι ο Θεμίστιος, ο Θωμάς Ακινάτης, ο Αέτιος, ο Στοβαίος Ιωάννης, αλλά και ο σπουδαίος Γεννάδιος ο Σχολάριος σχολιαστής του Αριστοτέλη, πρώτος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως μετά την άλωσή της. "Άπαντα" του Γενναδίου. Περιλαμβάνονται οκτώ μεγάλοι τόμοι ο κάθε ένας πάνω από 500 σελίδες. Ο Γεννάδιος μας πληροφορεί ότι καταλειφθείς από το ακατάσχετο και θείο της φιλοσοφίας δώρο, ταχέως διαπίστωσε ότι ουδείς την εποχή εκείνη άξιος δάσκαλος υπήρχε στο Βυζάντιο. Αναγκάστηκε προς κορεσμόν της φιλοσοφικής του δίψας να γίνει αυτοδίδακτος και να μελετήσει τα συγγράμματα των παλαιών. Ευτυχείς όσοι αντιληφθούν ότι οι πραγματικοί διδάσκαλοι είναι οι μεγάλοι άνδρες του παρελθόντος.

"Μίαν και την αυτήν ψυχή τε και σώματι την αιτίαν της υπάρξεως είναι".

Μετάφραση: "Μία και μοναδική είναι η ύπαρξη της ψυχής και του σώματος."

Οι περί της ψυχής δοξασίες και ορισμοί των αρχαίων Ελλήνων.

Παραθέτουμε τρεις στίχους του Ομήρου...

"Ψυχή δ' έκ ρεθέων παταμένη Αιδόσδε βεθήκειν όν πότμου γούωσα λιπούσ' ανδρότητα και ήβη."

Μετάφραση: "Πέταξε από τα μέλη η ψυχή και στον Άδη πήγε και πικρά έκλαιγε για την κακή της τη μοίρα παλληκάρια πίσω αφήνοντας και νιάτα."

Από τη στιγμή δηλαδή που χωρίζεται η ψυχή από το σώμα του οποίου αποτελούσε ένα αδιάσπαστο σύνολο. Τη ζωή. Το μεν σώμα παύει να είναι σώμα και μετατρέπεται σε πτώμα. Κατά την ομηρική εποχή το σώμα μετατρέπεται σε πτώμα και μας το αποκαλύπτει ο παρακάτω στίχος του Ομήρου, ο σχετικός με το πτώμα του Έκτορα το οποίο ατίμασε ο Αχιλλέας.

"Κωφήν γαρ δη γαίαν αεικίζει μενεαίνων."

Μετάφραση. "Σαν τον τρελό την κουφή γη ατιμάζει".

Ο Αναξαγόρας λέει ότι η ψυχή είναι η αρχή της κινήσεως και αυτός είπε ότι το σύμπαν το κίνησε ο νους. Είπε επίσης ότι η ψυχή και ο νους είναι ένα και το αυτό.

Ο Εμπεδοκλής λέει ότι η ψυχή εκ πάντων των στοιχείων της φύσης αποτελείται και δόξαζε ότι έκαστον τούτων των στοιχείων είναι ψυχή.

"Διά μεν της γης την γην βλέπομεν.

Διά δε του ύδατος το ύδωρ.

Διά δε του αιθέρος τον θείον αιθέρα.

Διά δε του πυρός το καταστρεπτικόν πυρ.

Διά δε της στοργής την στοργήν.

Διά δε της διχόνοιας, την ολέθρια διχόνοια".

Με αυτόν τον τρόπο ο Πλάτων στον Τίμαιο την ψυχή εκ των στοιχείων δημιουργεί. Διότι το όμοιο γνωρίζεται από το όμοιο.

Ο Γιάννης Χατζής γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Σε νεαρή ηλικία ξεκινά μαθήματα κρουστών και κιθάρας στο «Μακεδονικό Ωδείο» Θεσσαλονίκης. Γνωρίζεται με τον πιανίστα και συνθέτη Σαράντη Κασσάρα και με τον Αρχιμουσικό Σόλωνα Μιχαηλίδη. Συνεργάζεται με τους κορυφαίους έλληνες συνθέτες: Μίκη Θεοδωράκη - Μάνο Χατζιδάκι – Σταύρο Ξαρχάκο, Χρήστο Νικολόπουλο, Διονύση Σαββόπουλο κ.α. Γνωρίζεται με τον κορυφαίο έλληνα ερμηνευτή Γιώργο Νταλάρα και παραμένει συνεργάτης του επί μία δεκαετία. Το 1998 γίνεται μέλος της ΚΟΕΜ υπό την διεύθυνση του Αρχιμουσικού και συνθέτη Σταύρου Ξαρχάκου. Το 2002, παρουσιάζει το πρώτο συνθετικό του έργο με τίτλο (ΕΙΣΑΙ ΕΝ) στο συνεδριακό κέντρο των Δελφών, σε συνεργασία με το κουαρτέτο εγχόρδων +κίνησις. Το 2004 ως μέλος της ΚΟΕΜ παίρνει μέρος στη τελετή λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων «ΑΘΗΝΑ 2004» στο Ολυμπιακό Στάδιο της Αθήνας. Από το 1990 ερευνά ενδελεχώς την αρχαία ελληνική μουσική και εστιάζει στους αρχαίους ελληνικούς ρυθμούς με κύριο στόχο του την αναβίωση και την παγκόσμια προβολή των.

Δελτίο Τύπου της ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗΣ

**Ξεκινά η διανομή δικαιωμάτων της ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Ολοκληρώθηκε η ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση**

Με μεγάλη επιτυχία ολοκληρώθηκαν την Τετάρτη 7 Ιουλίου οι εργασίες της ετήσιας Τακτικής Γενικής Συνέλευσης Μελών της ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, κατά την οποία εγκρίθηκαν ομόφωνα οι οικονομικές καταστάσεις, ο ισολογισμός και τα αποτελέσματα χρήσης του έτους 2020.

Έτσι, τη Δευτέρα 12 Ιουλίου ξεκινάει η αποστολή των εκκαθαρίσεων προς τους δημιουργούς και λοιπούς δικαιούχους για τη Διανομή Ιουνίου 2021.

Το συνολικό ποσό προς διανομή είναι 2 εκατ. ευρώ (μικτό) από τις ακόλουθες πηγές εσόδων: Δημόσια Εκτέλεση (background music), Συναυλίες (live), Τηλεόραση, Ραδιόφωνο, Μηχανικά, Επιγραμμικές χρήσεις (online) και Δικαιώματα Εξωτερικού. Επίκειται, δε, η διανομή της εύλογης αμοιβής στην αμέσως επόμενη Διανομή Δεκεμβρίου 2021.

Κατά τη διάρκεια της Γενικής Συνέλευσης, έγινε αναφορά στη σημαντική πρόοδο του Οργανισμού κατά την περυσινή χρονιά, όσον αφορά την ολοκλήρωση σημαντικών συμφωνιών αδειοδότησης με μεγάλους χρήστες, ενώσεις και σωματεία χρηστών.

Επιπλέον, επισημάνθηκε ότι τα μέλη του Οργανισμού με απευθείας σύμβαση, λόγω της εισδοχής πολλών νέων μελών, συνθετών, στιχουργών και κληρονόμων δικαιωμάτων, από όλο το φάσμα του Ελληνικού Τραγουδιού, υπερβαίνουν τα 1.000 πλέον, ενώ τα εκπροσωπούμενα ελληνικά και ξένα έργα ανέρχονται σε 25,5 εκατ. συνολικά. Η ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ έχει συνάψει πάνω από 75 συμβάσεις εκπροσώπησης με ομολόγους οργανισμούς του εξωτερικού, ενώ επίσης εκπροσωπεί σημαντικούς Έλληνες και ξένους εκδότες μουσικής.

